

Technická univerzita v Liberci
Fakulta pedagogická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2007

Aleš Cerman

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce:

AZYL A MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE

ASYLUM AND MIGRATION IN THE CZECH REPUBLIC

Autor:

Aleš Cerman
Čapkova 1168
464 01 Frýdlant

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: PhDr. David Václavík, Ph.D.

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
54	5	3	4	25	7 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30. 4. 2007

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Aleš Cerman
Adresa:	Čapkova 1168, 464 01 Frýdlant
Studijní program:	Sociální práce
Studijní obor:	Penitenciární péče
Kód oboru:	7502R023
Název práce:	AZYL A MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICCE
Název práce v angličtině:	ASYLUM AND MIGRATION IN THE CZECH REPUBLIC
Vedoucí práce:	PhDr. David Václavík, Ph.D.
Termín odevzdání práce:	30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Aleš Cerman

Datum: 28. 01. 2006

Podpis studenta:

Cíl práce:

Zjištění a analýza příčin migrace azylantů, integrace azylantů v České republice, kriminalita cizinců, mezinárodní spolupráce v oblasti azylu.

Základní literatura:

BUDILOVÁ, L., HIRT, T. (a kol.). *Policista v multikulturním prostředí*. 1. vyd. Praha: MV ČR, 2005. ISBN 80-903510-1-8.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice (My a oni v multikulturní společnosti 21. století)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

VÁCLAVÍK, D. *Etnické a kulturní minority ve střední Evropě I. (Základní problémy, Židé)*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2001. ISBN 80-7083-457-9.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Datum

Podpis

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Davidu Václavíkovi za odborné vedení této bakalářské práce a jeho příkladnou pomoc při jejím zpracování.

Poděkování patří také mé rodině za psychickou podporu a trpělivost při celém mém studiu a také všem, kteří mi pomohli radou i slovem.

Název bakalářské práce: Azyl a migrace v České republice

Název bakalářské práce: Asylum and migration in The Czech Republic

Jméno a příjmení autora: Aleš Cerman

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2006 / 2007

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. David Václavík, Ph.D.

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou azylu a migrace v České republice. Jejím cílem bylo objasnění problematiky azylu a migrace a poukázání na příčiny migrace. Dosažení cíle bylo splněno. Práci tvořily tři stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů objasňovala a popisovala příčiny migrace, základní migrační trendy, přístup České republiky k legální a nelegální migraci, integraci cizinců, azylové řízení v České republice, vztahy majoritní a minoritní společnosti, pobyt cizince v azylovém zařízení a mezinárodní spolupráci v oblasti azylu a migrace. Praktická část zjišťovala pomocí případové studie, anamnézy a rozhovoru příčiny migrace konkrétních osob. Třetí částí bylo shrnutí výsledků a konkrétní navrhovaná opatření v oblasti integrace migrantů. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat setkání s migranty a podrobné seznámení se s touto problematikou.

Klíčová slova:

azyl, žadatel, migrace, integrace, spolupráce, cíl práce, struktura práce, použitá metoda, výsledky, návrhy.

Summary:

The bachelor work was dealing with the problem of asylum and migration in The Czech Republic. The aim was to clarify the problem of asylum and migration, and to point at the causes of migration. The aim was completed. The work consisted of three main areas. That was the theory which (with the help of the processing and presentation of professional sources) explained and described the causes of migration, basic migration trends, the attitude of The Czech Republic itself to the legal or illegal migration and to the integration of foreigners, then the asylum procedure in The Czech Republic, the relationship of majority and minority societies, the stay of a foreigner in an asylum facility, and the

international cooperation in the area of asylum and migration. The practical part searched for the causes of migration of particular people, using the methods of a case study, an anamnesis and an interview. The third part was the conclusion of the results and the particular suggested proceedings in migrants' integration area. As the greatest income of the work according to the problem, the meeting particular migrants and further introduction to the problem could be understood.

Keywords:

asylum, claimant, migration, integration, cooperation, the aim of the work, the structure of the work, method used, results, suggestions.

OBSAH

I. ÚVOD	11
II. TEORETICKÁ ČÁST	12
II.1 Migrace	12
II.1.1 Základní migrační trendy v evropském kontextu	13
II.1.1.1 Severní Afrika	13
II.1.1.2 Turecko	15
II.1.1.3 Balkánský poloostrov	17
II.1.1.4 Střední a východní Evropa	18
II.1.2 Legální a nelegální migrace	19
II.1.2.1 Přístup České republiky k legální migraci	19
II.1.2.2 Přístup České republiky k nelegální migraci	20
II.2 Integrace	23
II.2.1 Legislativní hledisko – Azyl	23
II.2.1.1 Druhy azylu	24
II.2.1.2 Žadatel o udělení azylu	24
II.2.1.3 Azylant	25
II.2.1.4 Správní řízení o udělení azylu	25
II.2.2 Vztahy majoritní a minoritní společnosti	28
II.2.2.1 Asimilace	28
II.2.2.2 Melting pot	28
II.2.2.3 Multikulturalismus	29
II.3 Pobyť cizince v azylovém zařízení	29
II.4 Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky	31
II.4.1 Struktura Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky	31
II.5 Mezinárodní spolupráce	33
II.5.1 Členské státy Evropské unie	33
II.5.2 Země mimo Evropskou unii	33
II.5.3 Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky	33
II.5.4 Mezinárodní organizace pro migraci	33
III. PRAKTICKÁ ČÁST	35
III.1 Použité metody k získávání informací a jejich rozbor	35
III.1.1 Anamnéza	35
III.1.2 Rozhovor	35
III.2 První případ	36
III.2.1 Uvedení do problematiky	36
III.2.2 Geneze problému	36
III.2.3 Shrnutí výsledků	40
III.2.3.1 Anamnéza	40
III.2.3.2 Rozhovor	40

III.2.3.3 Osobnost osoby	40
III.3 Druhý případ	41
III.3.1 Uvedení do problematiky	41
III.3.2 Geneze problému	41
III.3.3 Shrnutí výsledků	44
III.3.3.1 Anamnéza	44
III.3.3.2 Rozhovor	44
III.3.3.3 Osobnost osoby	45
III.4 Třetí případ	46
III.4.1 Uvedení do problematiky	46
III.4.2 Geneze problému	46
III.4.3 Shrnutí výsledků	49
III.4.3.1 Anamnéza	49
III.4.3.2 Rozhovor	50
III.4.3.3 Osobnost osoby	50
IV. ZÁVĚR	51
V. SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	52
VI. SEZNAM PŘÍLOH	54
VII. PŘÍLOHY	

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

apod.: a podobně

atd.: a tak dále

cca: přibližně

ČR: Česká republika

např.: například

OSN: Organizace spojených národů

PPR: Porušování pobytového režimu

ŘSCPP: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie

SH: státní hranice

tj.: to je

tzn.: to znamená

USA: Spojené státy americké

I. ÚVOD

Pohyb z místa na místo patří k podmínkám lidského bytí podobně jako zrození, nemoci a smrt. Migrace jako sociální procesy jsou odpovědí na více či méně komplexní ekonomické, ekologické, sociální a kulturní podmínky existence člověka. Dějiny migrací jsou proto součástí obecných dějin a jen na jejich pozadí je lze pochopit.

Problematika migrace a azylu je komplexním fenoménem mezinárodního významu, který má zásadní dopady na nejrozličnější oblasti společenského, hospodářského a politického života země. Tyto dopady mohou být jak negativního charakteru, v souvislosti s bezpečnostními riziky a nelegální migrací, tak mohou mít i pozitivní přínos, jako jeden z nástrojů řešení nepříznivého společensko-ekonomického vývoje poznamenaného stárnutím populace.

Uprchlíci jsou různého věku a přicházejí z mnoha zemí, více či méně vzdálených. Mají potíže s komunikací, protože nemluví česky, musí se sžít s novým prostředím, naučit se orientovat a pohybovat v zemi, která je pro ně naprosto neznámá a velmi odlišná od jejich původní vlasti. Stejně jako Češi a Slováci, kteří po roce 1948 různými, často velmi dramatickými způsoby odcházeli za svobodou, důstojnějším a bezpečnějším životem, přicházejí k nám dnes uprchlíci ze zemí, kde probíhají válečné konflikty, odehrává se občanská válka nebo vládne diktátorský režim.

Pro mnohé z nás není snadné pochopit, v jaké situaci se nacházejí, nezažili jsme na vlastní kůži pocity člověka, který často ztratil nebo musel opustit svoji rodinu, přátele a známé.¹

V době, kdy počet azylantů a migrantů na území České republiky přibývá, je zmapování této problematiky, poukázání na problémy azylové politiky a možnosti jejich řešení velmi důležitá. Autor bakalářské práce využije poznatků z vlastní praxe, neboť je zaměstnán u Policie České republiky, služby cizinecké a pohraniční policie.

¹ ŠIŠKOVÁ, 2001, s. 41.

II. TEORETICKÁ ČÁST

II.1 Migrace

Migraci lze definovat jako časově více či méně ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi, neboť lidé se odjakživa přesouvali z místa na místo. Přístup jednotlivých komunit k nově příchozím nebo k těm, kteří o příchod usilovali, měl v daleké historii i dnes mnoho společného, protože společnosti se vždy snažily kontrolovat příliv cizinců. Nejvýznamnější migrační vlny ve středověké Evropě známe jako „stěhování národů“.

Migraci, jako společenský jev, lze zkoumat v několika rovinách i z různých úhlů náhledu. Základním hlediskem je dělení na migraci dobrovolnou a vynucenou, i když mnohdy nelze mezi těmito dvěma náhledy stanovit pevnou dělicí hranici, neboť v řadě případů, zvláště u migrace za prací, dobrovolná migrace splývá s kategorií migrace vynucené. Pod pojem migrace dobrovolné můžeme podřadit zejména ty případy, kdy lidé opouštějí svoji vlast za účelem studia, sjednocení rodiny, zaměstnání či z jiných důvodů osobního charakteru. Vynucená migrace je vyjádřením snahy vyhnout se pronásledování, represí, ozbrojeným konfliktům, přírodním či jiným katastrofám nebo jiným situacím, jež představují ohrožení života, svobody a živobytí jednotlivce.

Převažující příčiny migrace lze v současném světě spatřovat zejména v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomik jednotlivých zemí a úrovni ekonomického rozvoje a v životní úrovni jejich obyvatel. Při sledování migrace nelze mít na zřeteli jen jevy migraci vyvolávající, ale i faktory migraci umožňující nebo jí napomáhající. Svět tedy byl, je i v blízké budoucnosti bude konfrontován s pozitivními i negativními faktory vyvěrajícími z mezinárodní migrace, jež bezesporu představuje jednu z globálních výzev lidstva.

Je zřejmé, že na současnou dynamiku mezinárodní migrace je třeba reagovat snahou využít co nejlépe její potenciál a zároveň minimalizovat její negativa. Jedním ze způsobů, jak efektivně omezovat obtížně zastavitelnou migraci nelegální, je kontrolovat a řídit její kroky pomocí programů migrace legální.²

² BUDILOVÁ, HIRT, 2005, s. 48.

Dnes se odhaduje, že asi sto padesát miliónů lidí žije mimo svou mateřskou vlast, mimo zemi, kde se narodili nebo jejíž občanství nesou. Rozmístění mezinárodních migrantů je velmi nerovnoměrné. Zhruba polovinu této celosvětové migrační komunity lze nalézt v rozvinutých zemích, druhou polovinu pak v rozvojových zemích. Sedm nejbohatších zemí světa (Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, USA a Velká Británie) má na svých územích asi jednu třetinu světové populace imigrantů. V zemích západní Evropy se jich na konci devadesátých let dvacátého století nacházelo více než dvacet miliónů. Dynamika růstu této populace je veliká, ročně přibývají dva až čtyři milióny migrantů.

Většinu mezinárodních migrantů tvoří pracovní, ekonomicky aktivní migranti, kteří jsou v drtivé většině zastoupeni v mnoha typech migračních pohybů – v tradiční pravidelné migraci, ve smluvních pracovních pohybech, v pohybech vysoce vzdělaných pracovníků i v ilegálních pohybech. Rovněž žadatelé o azyl (uprchlíci), jejichž motiv odchodu ze země původu nemá být vůbec spjat s ekonomickými podmínkami, se v legální podobě v průběhu integrace, anebo ilegálně intenzivně zapojují do pracovního procesu v imigračních zemích.

Například na počátku devadesátých let dvacátého století se odhady ročních ilegálních vstupů do západoevropských zemí pohybovaly mezi dvěma sty deseti až třemi sty deseti tisíci. Celkový počet ilegálně žijících cizinců byl tehdy v západní Evropě odhadován v intervalu tři a půl až pět a půl miliónu lidí.³

II.1.1 Základní migrační trendy v evropském kontextu

II.1.1.1 Severní Afrika

Zájem o migraci do Evropy přes Středozemní moře byl v minulosti patrný zejména u obyvatel Maghrebu (Mauretánie, Maroko, Alžírsko, Tunisko), avšak v roce 2003 se cestu přes severoafrické pobřeží do Evropy snažili využít i migranti z jižněji položených afrických států, z Dálného východu a z Jižní Ameriky. Stálým centrem ilegální migrace v tomto subregionu je jednoznačně Maroko. Odhaduje se, že přes čtrnáct kilometrů širokou Gibraltarskou úžinu se na jihošpanělské pobřeží přepraví každoročně více než sto tisíc ilegálních přistěhovalců. Část z nich zůstává na Pyrenejském poloostrově, ale většina míří dále na sever. Novým centrem se v roce 2003 kromě Tuniska stalo libyjské pobřeží, odkud jsou imigranti přepravováni do jižní Itálie, zejména na Sicílii. Do Itálie směřuje též určitý počet migrantů, kteří se z Turecka letecky přepraví na Maltu, odkud pokračují přes moře na Sicílii.

³ ŠIŠKOVÁ, 2001, s. 18.

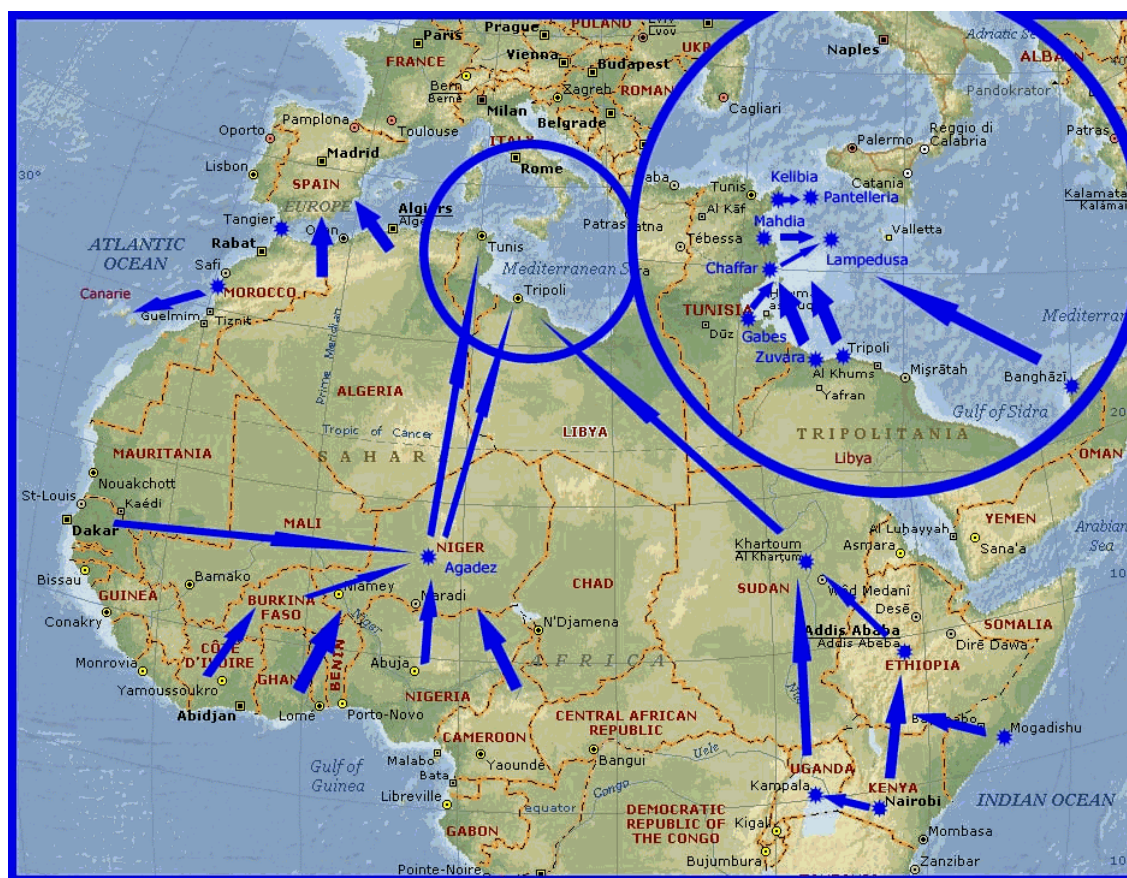
Obrázek číslo 1: Migrační trasy v oblasti Středozemního moře

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

Nové trasy běženců, kteří přicházejí ze států Guinejského zálivu, subsaharské Afriky, střední Afriky, západní Afriky a států Afrického rohu směřují přes poušť na tuniské a libyjské pobřeží. Pro migranty z Mali, Senegalu, Burkina Faso, Pobřeží Slonoviny, Ghany, Nigérie a Kamerunu je centrálním bodem město Agadez v Nigeru. Dále běženci pokračují buď přes nigerské město Bilma do libyjského střediska Sabha a dále na pobřeží do Tripolisu a Bengázi nebo volí cestu přes alžírský Tamanrasset do Al Qued a dále na tuniské pobřeží. Ze Somálska vede migrační trasa z Mogadiša přes Addis Abebu a súdánský Chartúm do Libye k cílovému pobřeží u Tripolisu, Bengázi nebo přístavu Zuwara. Ze Somálska míří ještě jeden směr přes Keňu a Ugandu. Z ugandské Kampaly pokračují běženci v nákladních automobilech do Súdánu. V Chartúmu se tato trasa napojuje na severní cestu přes Etiopii. Ze Somálska trvá cesta afrických běženců dva měsíce. Odhaduje se, že velké množství běženců zemře nejen na moři, ale také v poušti. Podle italských vládních zdrojů je na severoafrickém pobřeží připraveno nejméně jeden a půl miliónu lidí, kteří mají v úmyslu vydat se na závěrečnou etapu cesty přes Sicilský průliv.⁴

⁴ http://www.let.aa/prvni_nm/vlada/migrace/Migra%e8n%ed%20tredy%20v%20evropsk%9m%20kontextu.htm (stav k 2. 10. 2005)

Cílovými zeměmi migrantů ze Severní Afriky jsou Španělsko (část zůstává na Pyrenejském poloostrově), Itálie, Francie a částečně Německo (do těchto států směřuje naprostá většina migrantů).

Obrázek číslo 2: Migrační trasy směřující na pobřeží severní Afriky

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

II.1.1.2 Turecko

Vzhledem ke své geografické poloze plní území Turecka úlohu vstupní brány pro statisíce ilegálních přistěhovalců z Asie a částečně i z Afriky. Nedostatečně fungující pohraniční policie a hornatá nepřístupná krajina Kurdistánu, kudy vede turecká východní hranice s Irákem a Íránem, jsou hlavními faktory, které pomáhají skupinám organizujícím ilegální migraci v oblasti. Největší počet ilegálních migrantů přichází do Turecka z Indie, Pákistánu, Afghánistánu, Bangladéše, Srí Lanky, Somálska a ze zemí jihovýchodní Asie. Centrem skupin organizujících ilegální migraci je Istanbul. Naprostá většina ilegálních přistěhovalců míří z Turecka do Evropy jednou z tras tak zvané balkánské cesty nebo lodní dopravou do Řecka a Itálie. Část těchto osob je přepravována po moři nebo letecky na Maltu a odtud dále na sever do Evropy. Během roku 2003 zadržely turecké úřady přibližně padesát pět tisíc ilegálních migrantů.

Hlavní část asijských migrantů tvoří Číňané. Přes znatelný každoroční ekonomický růst představuje Čína hlavní zdrojovou zemi ilegální migrace. Čínská ekonomická transformace totiž prohlubuje rozdíly v životní úrovni obyvatel jednotlivých regionů a navíc komunistická vláda pod vlivem této transformace ustupuje od politiky garance základních sociálních jistot pro všechny Číňany.

Stále více obyvatel nejlidnatější země světa tak raději volí odchod do zahraničí. Hlavními oblastmi, kde se koncentrují potenciální ilegální přistěhovalci, jsou provincie Fujian, Zhejinag a Gunangdong na jihovýchodě země. K nejvyužívanějším cílovým regionům čínské ilegální migrace patří západní pobřeží USA, Austrálie, Japonsko, Jižní Korea a Evropa. Do Evropy je většina Číňanů dopravována přes Moskvu a země bývalé Jugoslávie. Důležitou úlohu plní čínské komunity usazené v tranzitních zemích, které nejrůznějšími způsoby napomáhají ilegálním migrantům uniknout pozornosti úřadů a represivních složek dotčených zemí.⁵

Část migrantů z Asie a Afriky zůstává na území Řecka a Itálie (zanedbatelné počty). Větší část migrantů pokračuje dále do Evropy. Cílovými zeměmi jsou Německo, Francie a skandinávské státy Severní Evropy. Pro část Číňanů je Evropa přestupní stanicí na jejich cestě přes oceán do USA a Kanady.

⁵ http://www.let.aa/prvni_nmvlada/migrace/Migra%e8n%ed%20tredy%20v%20evropsk%9m%20kontextu.htm (stav k 2. 10. 2005)

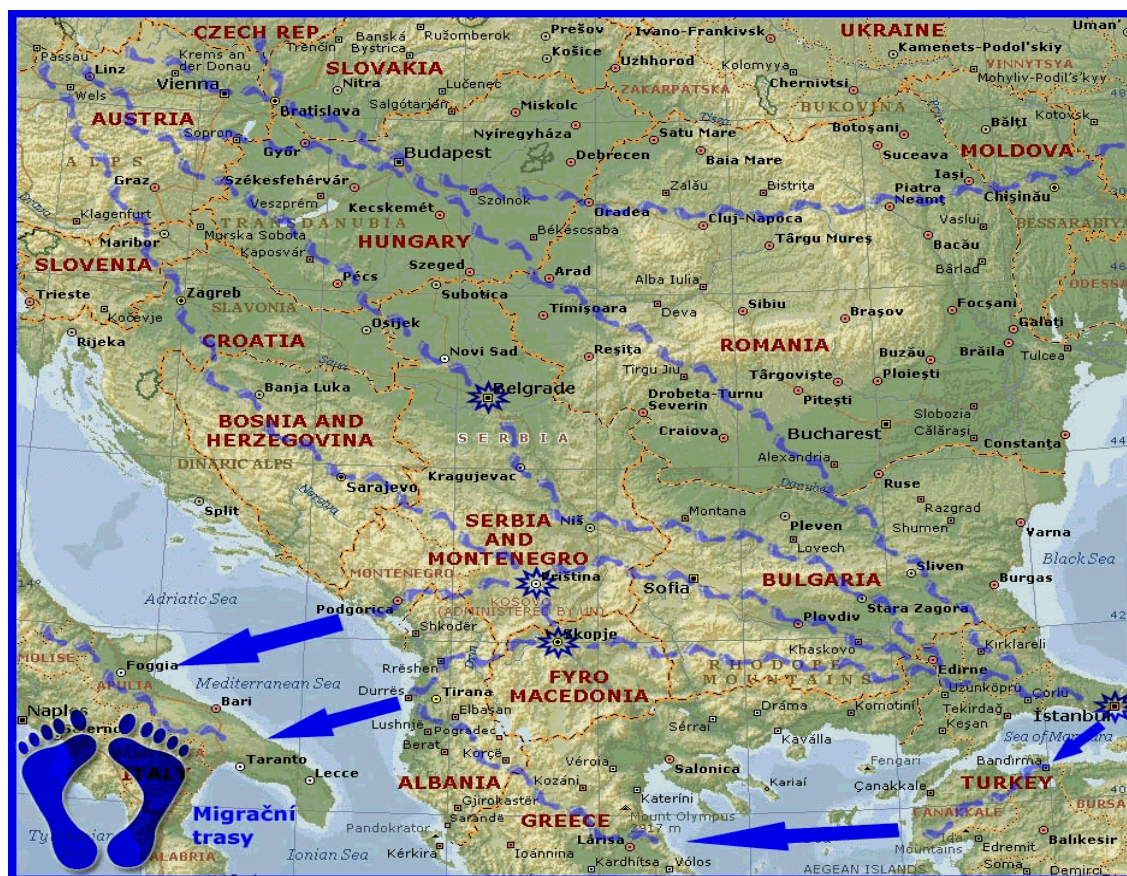
Obrázek číslo 3: Migrační trasy přes území Turecka

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

II.1.1.3 Balkánský poloostrov

Balkánský poloostrov představuje zdrojovou oblast ilegální migrace. Zároveň plní úlohu tranzitního regionu pro ilegální migranty z oblastí Středního východu, přední Indie, jihovýchodní Asie, Číny a Ruské federace. Výchozím bodem většiny současných tras po tak zvané balkánské cestě je Turecko. Odtud zločinecké organizace zaměřené na pašování lidí organizují transporty běženců přes jednotlivé státy balkánského regionu směrem na sever do střední Evropy a dále do západoevropských cílových zemí. Turecké, albánské, kosovské, bulharské, bosenské, srbské i chorvatské kriminální skupiny operují po celé délce trasy. Spolupráce italských a albánských bezpečnostních složek v posledních letech do značné míry omezila příliv ilegálních imigrantů z albánského pobřeží do Itálie, většina albánských ilegálních migrantů tak volí nové cesty přes Černou Horu, Bosnu, Chorvatsko a Slovinsko. Bosenské Sarajevo funguje jako významný tranzitní bod pro běžence z Asie. Bělehrad plní úlohu převaděčského střediska pro migranty z Ruska, Ukrajiny, Běloruska a Číny. Významný tranzitním bodem je kosovská Priština. Tamní mezinárodní letiště plní úlohu centra ilegální migrace v regionu.⁶

⁶ http://www.let.aa/prvni_nmvl/vlada/migrace/Migra%e8n%ed%20tredy%20v%20evropsk%9m%20kontextu.htm (stav k 2. 10. 2005)

Obrázek číslo 4: Migrační trasy na Balkánském poloostrově

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

II.1.1.4 Střední a východní Evropa

Kromě tak zvané Baltské cesty, která vede přes Rusko a pobaltské republiky do Skandinávie, směřuje hlavní proud ilegálních migrantů do západní Evropy přes Ukrajinu, Bělorusko, Polsko, Slovensko, Českou republiku nebo Maďarsko do cílových zemí Evropské unie, především do Německa a Rakouska. Přetrvává pozice Moskvy, která představuje stejně jako Kyjev tranzitní bod pro ilegální přistěhovalce z Číny, Vietnamu, kavkazských států a postsovětských středoasijských republik.⁷

⁷ http://www.let.aa/prvni_nm/vlada/migrace/Migra%e8n%ed%20tredy%20v%20evropsk%9m%20kontextu.htm (stav k 2. 10. 2005)

Obrázek číslo 5: Migrační trasy z východní Evropy

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

II.1.2 Legální a nelegální migrace

Legální migrací se rozumí opuštění vlasti za účelem studia, sjednocení rodiny, zaměstnání či z jiných důvodů osobního charakteru. Jedná se o legální vstup na cizí území, tzn. s platnými cestovními doklady, s platným vízem (je-li ke vstupu na cizí území třeba).

Nelegální migrací se rozumí nelegální vstup osob přes státní hranice na území daného státu a nelegální pobyt na území. Nelegálním pobytem se rozumí případy, kdy cizinec vstoupí na území cizího státu neoprávněně, aniž je odhalen jeho nelegální vstup, a pobývá dál v daném státě nelegálně. Dále jsou to případy, ve kterých sice cizinec vstoupí na území cizího státu legálně, ale po uplynutí lhůty povoleného pobytu nevycestuje a pobývá v zemi dále bez povolení.⁸

II.1.2.1 Přístup České republiky k legální migraci

V České republice dochází k zásadní proměně v účelu migrace. Z pasivní „obranu“ před nežádoucí migrací, respektive imigrací se do popředí stále intenzivněji dere ekonomické a nyní i společenské „využití“ migrace a přistěhovalectví. Obecně se začalo

⁸ BUDILOVÁ, HIRT, 2005, s. 48 až 51.

prosazovat povědomí, že migrace a zejména imigrace se bude muset napříště stát jedním z efektivních nástrojů řešení dalšího ekonomického rozvoje této země i součástí jejího společenského vývoje.

S ohledem na uvedené skutečnosti přijala vláda České republiky usnesením číslo 55 ze dne 13. ledna 2003 Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců. Znění jednotlivých zásad vyjadřuje vůli České republiky aktivně a zodpovědně se zabývat migrační politikou při respektování závazků plynoucích z mezinárodních úmluv, smluv a doporučení mezinárodních organizací pro oblast migrace.

Zásada 1 – Česká republika s ohledem na mezinárodní závazky, které pro ni vyplynou z členství v Evropské unii, důsledně prosazuje řídicí roli státu v oblasti migrace.

Zásada 2 – Migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací.

Zásada 3 – Migrační politika státu je zaměřena na odstraňování všech forem nelegální migrace a jiných nelegálních aktivit, a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak i opatřeními národními.

Zásada 4 – Migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.

Zásada 5 – Realizace migrační politiky státu předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti.

Zásada 6 – Česká republika se spolupodílí na úsilí světového a evropského společenství na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a na odstraňování příčin těchto jevů.⁹

II.1.2.2 Přístup České republiky k nelegální migraci

Nejprve je nutno uvést, že nelegální migrace může vyvolat v cílových zemích ohrožení vnitřní stability společnosti a ohrozit bezpečnostní situaci. Souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou převaděčskou kriminalitou a obchodem s lidmi. Vedle rostoucího podílu struktur organizovaného zločinu vnímá mezinárodní společenství jako

⁹ <http://10.8.72.2/azyl/migrace.html> (stav k 2. 10. 2005)

vážnou bezpečnostní hrozbu především nárůst aktivit teroristických skupin na poli nelegální migrace.¹⁰

Nelegální migrací se v České republice rozumí případy nelegálního vstupu osob přes státní hranice za území daného státu z různých důvodů, případy nedovoleného způsobu opouštění státu, ale i případy nelegálního pobytu. Jsou rozlišovány dvě základní kategorie: A) nelegální migrace přes státní hranice České republiky a B) nelegální migrace ve vnitrozemí České republiky – porušování pobytového režimu.

Nelegální forma migrace je vládou České republiky dlouhodobě řazena mezi priority bezpečnostní politiky v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Nelegální migraci nelze chápat zúženě pouze jako nedovolené překročení státních hranic. Ve srovnání s projevy nelegální migrace na státních hranicích lze očekávat růst nebezpečnosti jevů spojených s nelegálním pobytem cizinců na území České republiky. Současná situace v oblasti nelegální migrace potvrzuje, že prioritou bezpečnostní politiky v České republice, zemích Evropské unie i ostatních zemích světa nepochybně zůstane i v dalších letech.¹¹

Rok	2000	2001	2002	2003	2004
Nelegální migrace (celkem zjištěno osob)	55 075	42 413	34 314	34 556	27 391
A) přes státní hranice České republiky	32 720	23 834	14 741	13 206	10 695
B) porušování pobytového režimu	22 355	18 309	19 573	21 350	16 696

Tabulka číslo 1: Nelegální migrace v České republice v letech 2000 – 2004

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie

Na této tabulce lze pozorovat průběh nelegální migrace v České republice v letech 2000 až 2004. V tomto období pozorujeme stálý pokles nelegální migrace přes státní hranice České republiky i porušování pobytového režimu na území našeho státu. V roce 2003 je znatelný mírný vzestup porušování pobytového režimu, který však v roce 2004 opět nabírá sestupnou tendenci.

Počty nelegálních migrantů v pozdějších letech (tedy v letech 2005 až 2007) bohužel nebylo možno získat. Bylo by zajímavé sledovat, zda je tento pokles trvalý nebo opět nastává vzestup.

¹⁰ <http://10.8.72.2/azyl/migrace.html> (stav k 2. 10. 2005)

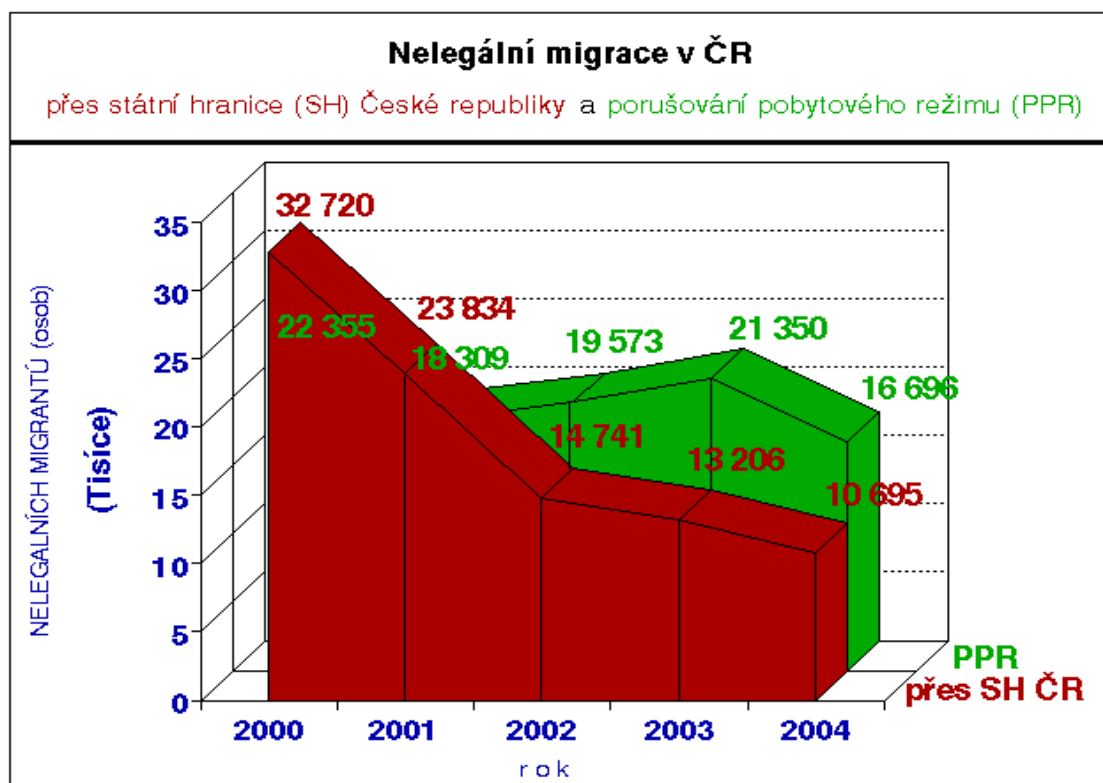
¹¹ http://10.8.72.2/2003/statistiky/cpp2005/migrace04_policie.html (stav k 12. 3. 2007)

Období	01. 01. – 31. 12. 2003	01. 01. – 31. 12. 2004	Změna proti předchozímu období v %
Nelegální migrace (celkem zjištěno osob)	34 556	27 391	-20,7
A) přes státní hranice České republiky	13 206	10 695	-19,0
B) porušování pobytového režimu	21 350	16 696	-21,8

Tabulka číslo 2: Nelegální migrace v České republice – porovnání roku 2003/2004

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie

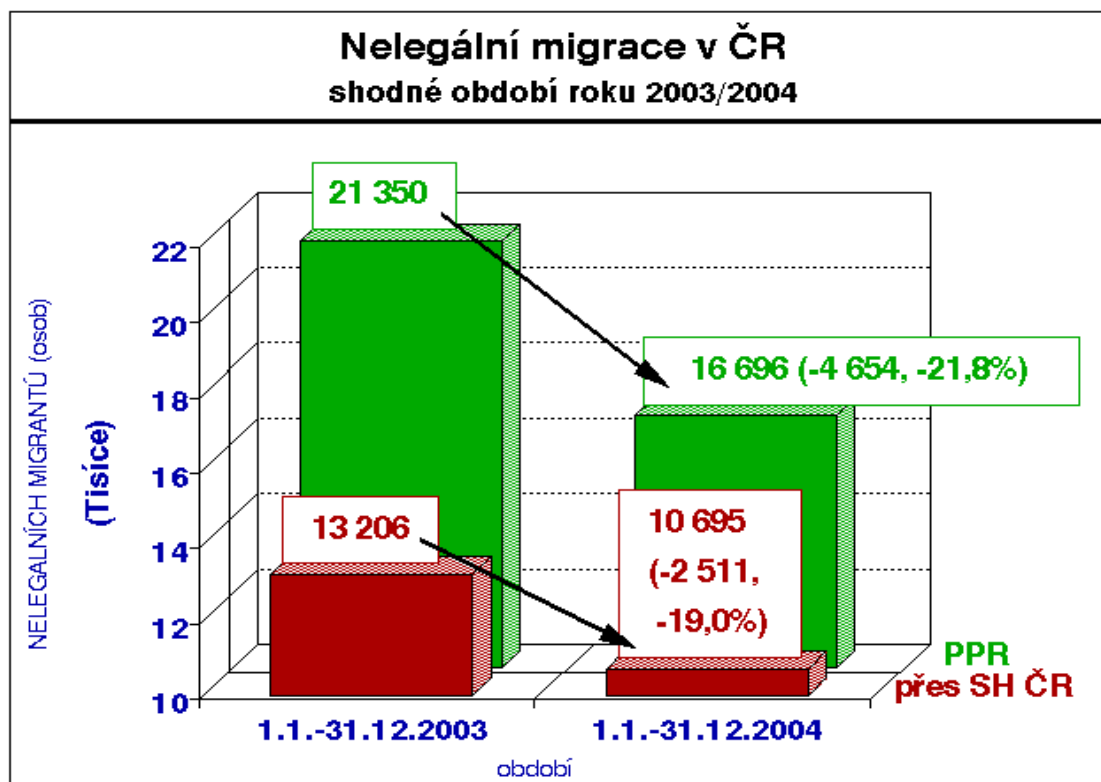
Ve sledovaném období jsou nejzajímavější roky 2003 a 2004, proto je zde uvedeno srovnání těchto dvou let. Lze zde pozorovat dramatický pokles nelegální migrace přes státní hranice (pokles o 19 %) i porušování pobytového režimu (pokles dokonce o 21,8 %).

Graf číslo 1: Nelegální migrace v České republice v letech 2000 – 2004

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie

Na tomto grafu pozorujeme stálý sestup nelegální migrace přes státní hranice České republiky. Je zde názorně vidět, jak ve sledovaném období stoupalo porušování pobytového režimu (i když v roce 2004 nastává pokles).

Graf číslo 2: Nelegální migrace v České republice – porovnání roku 2003/2004

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie

II.2 Integrace

II.2.1 Legislativní hledisko – Azyl

Už v polovině druhého tisíciletí před naším letopočtem, kdy se začaly formovat na Blízkém východě jednotky podobné moderním státům, nacházíme zmínky o uzavření více smluv mezi hlavami států, které se týkají ochrany uprchlíků.

Uprchlíkům musí být poskytnuto útočiště na bezpečném místě. Hledat a najít útočiště před pronásledováním nebo před válkou je základním právem, které obsahuje Všeobecná deklarace lidských práv a představuje jeden ze základních principů mezinárodního práva. Jedná se o starou a civilizovanými státy obecně respektovanou praxi a zároveň o mezinárodní závazek. Uprchlíci se od jiných osob, které mohou potřebovat humanitární pomoc, liší především potřebou mezinárodní ochrany. Většina lidí se může dovolávat ochrany své vlády a jejích institucí, ať už jde o ochranu základních lidských práv nebo fyzické bezpečnosti, byť tato ochrana nemusí být dokonalá. To ale není případ uprchlíků. Ti totiž často utíkají ze strachu před násilím, které na nich páchají státní orgány.

V jiných případech utíkají před nějakou formou útlaku, kterému stát není schopen zamezit, protože již nemá území pod svou kontrolou nebo přestal jinak efektivně fungovat.¹²

Obecně je azyl ochranný pobyt, který stát poskytuje příslušníku jiného státu nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním zpravidla z důvodů politických.

II.2.1.1 Druhy azylu

Azylem se rozumí ochranný pobyt, který stát poskytuje příslušníku jiného státu nebo osobě bez státní příslušnosti, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec:

- je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
- má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.¹³

Dalším druhem je azyl za účelem sloučení rodiny. Rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl, se v případě hodném zvláštního zřetele udělí azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení azylu nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení azylu. Rodinným příslušníkem se pro účely sloučení rodiny rozumí manžel azylanta, svobodné dítě azylanta mladší 18 let, rodič azylanta mladšího 18 let nebo zletilá osoba odpovídající za nezletilou osobu bez doprovodu.

Jestliže v řízení o udělení azylu nebude zjištěn důvod pro udělení azylu, lze v případě hodném zvláštního zřetele udělit azyl z humanitárního důvodu.¹⁴

II.2.1.2 Žadatel o udělení azylu

Žadatelem o udělení azylu se rozumí cizinec, který požádal Českou republiku o ochranu formou azylu, nebo cizinec, který podal žádost o udělení azylu v jiném členském státě Evropské unie, je-li Česká republika příslušná k jejímu posuzování.

Průkazem totožnosti na území republiky žadatele o udělení azylu je Průkaz žadatele o udělení azylu. Vzor tohoto průkazu je uveden v příloze číslo 1.

¹² <http://10.2.31.131/azyl/uprchlici.html> (stav k 2. 10. 2005)

¹³ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

¹⁴ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

II.2.1.3 Azylant

Azylantem se rozumí cizinec, kterému byl podle zákona o azylu udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Průkazem totožnosti na území republiky azylanta je Průkaz povolení k pobytu azylanta. Vzor tohoto průkazu je uveden v příloze číslo 2.

K cestování do zahraničí slouží uprchlíkům Cestovní doklad pro uprchlíky, který je uveden v příloze číslo 3.

II.2.1.4 Správní řízení o udělení azylu

Zahájení správního řízení je vázáno na prohlášení cizince, ze kterého je zřejmý úmysl požádat o udělení azylu. Takové prohlášení lze učinit pouze na území České republiky písemně nebo ústně do protokolu. Prohlášení je možno učinit na hraničním přechodu, v přijímacím středisku, na odboru cizinecké a pohraniční policie za podmínky, že se cizinec dostavil dobrovolně, v zařízení pro zajištění cizinců, ve zdravotnickém zařízení v průběhu hospitalizace nebo ve vězení. Cizinec má povinnost dostavit se do dvaceti čtyř hodin od prohlášení do přijímacího střediska, kde podá žádost o azyl. Výjimkou jsou pouze situace, kdy se z objektivních důvodů dostavit nemůže (hospitalizace, vězení) – v těchto případech navštíví cizince pracovník Ministerstva vnitra České republiky a sepíše s ním žádost o azyl v místě jeho aktuálního pobytu. V přijímacím středisku provede policie s cizincem identifikační úkony. Dále má cizinec povinnost odevzdat svůj cestovní doklad, strpět sejmutí otisků prstů a pořízení obrazového záznamu. V přijímacím středisku proběhne též zdravotní prohlídka cizince.

V žádosti o azyl ministerstvo vedle faktografických údajů o cizinci a jeho rodině zjišťuje důvody, které jej vedly k odchodu ze země. Celé řízení je vedeno v mateřském jazyce žadatele nebo, s jeho souhlasem, v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Náklady na tlumočníka hradí stát. Po provedení všech nezbytných úkonů je žadatel o azyl přemístěn do pobytového střediska, kde vyčkává rozhodnutí v prvním stupni. V průběhu této doby je s žadatelem proveden pohovor, který má blíže specifikovat důvody, jež byly uvedeny v žádosti o azyl. Pohovor patří mezi nejdůležitější úkony azylové procedury, neboť dává žadateli o azyl dostatečný prostor popsat své problémy a situaci v zemi původu. Ministerstvo vydá do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci.

Rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení žadateli. Cizinecká policie tento den vystaví cizinci výjezdní vízum. Proti pravomocnému rozhodnutí ministerstva vnitra lze

podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v době podání žaloby. Žalobu lze podat ve lhůtě patnáct či sedm dní (ve vyjmenovaných případech) a má odkladný účinek. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o azyl, v době mezi nabytím právní moci správního rozhodnutí a podáním žaloby je v režimu zákona o pobytu cizinců.

V případě zamítnutí žaloby má cizinec právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Souběžně musí požádat o odkladný účinek kasační stížnosti, aby mohl dále pobývat na území. Na žádost takového cizince mu odbor cizinecké a pohraniční policie udělí vízum za účelem strpění.

Cizinec nemůže podat opakovanou žádost o udělení azylu v době kratší než dva roky od pravomocného ukončení předchozího řízení. V případě, že cizinec projeví úmysl podat opakovanou žádost v době kratší než dva roky, je i tento úmysl přezkoumán, avšak pouze v případě hodném zvláštního zřetele může ministerstvo tuto lhůtu prominout.

V případě zjevně nedůvodných žádostí o azyl se provádí tak zvané zrychlené řízení. V takovém případě musí být rozhodnuto nejpozději do třiceti dnů ode dne zahájení řízení o udělení azylu. Zjevně nedůvodné žádosti jsou ty, v nichž žadatel například uvádí pouze ekonomické důvody, bez vážného důvodu uvádí nesprávné údaje o své totožnosti nebo státním občanství nebo tyto údaje odmítá uvést, žádá o udělení azylu pouze proto, aby unikl situaci všeobecné nouze, v opakovaně podané žádosti o udělení azylu uvede skutečnosti v zásadě shodné či obdobné jako v žádosti předchozí, anebo uvede skutečnosti jiné, které mu však byly či musely být známy již při podání předchozí žádosti o udělení azylu, přichází ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu, uvádí skutečnosti zjevně nevěrohodné, mohl nalézt účinnou ochranu v jiné části státu, jehož občanství má, s cílem ztížit zjištění skutečného stavu věci zničil, poškodil nebo zatajil svůj cestovní doklad či jinou důležitou listinu, anebo s tímto cílem předložil padělaný nebo pozměněný cestovní doklad či jinou důležitou listinu, nebo podal žádost o udělení azylu s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění nebo vydání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve.¹⁵

¹⁵ <http://10.8.72.2/azyl/azyl.html> (stav k 2. 10. 2005)

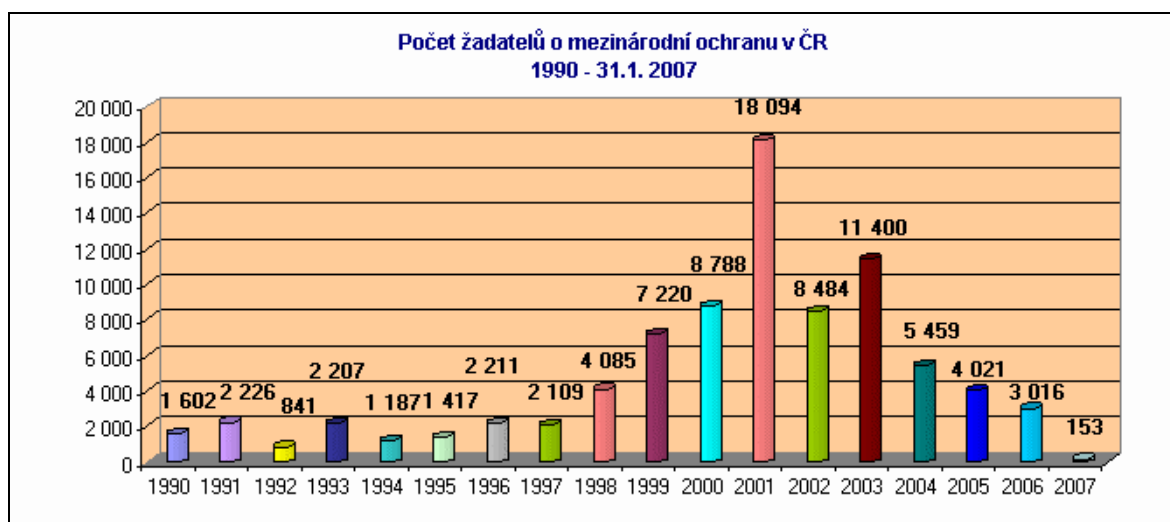
Azyl zaniká smrtí azylanta či prohlášením azylanta za mrtvého, udělením státního občanství České republiky azylantovi, nebo písemným prohlášením azylanta o vzdání se azylu.¹⁶

Rok	počet žadatelů
1990	1 602
1991	2 226
1992	841
1993	2 207
1994	1 187
1995	1 417
1996	2 211
1997	2 109
1998	4 085
1999	7 220
2000	8 788
2001	18 094
2002	8 484
2003	11 400
2004	5 459
2005	4 021
2006	3 016
leden 2007	153
CELKEM	84 520

Tabulka číslo 3: Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v období let 1990 – leden 2007

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

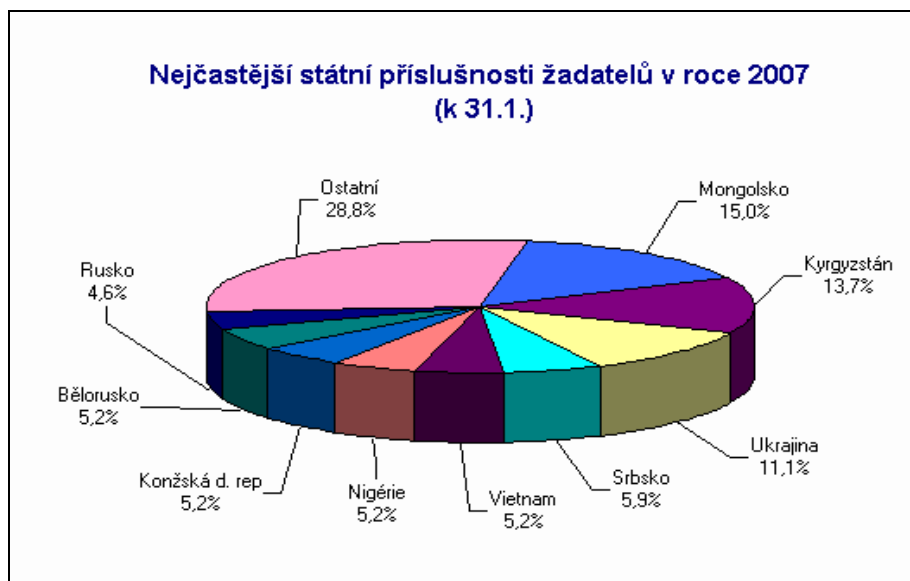
V této tabulce můžeme pozorovat obrovský nárůst počtu žadatelů o azyl v České republice v roce 2001, kdy tento počet vzrostl o více než 100 % oproti předchozímu roku. Dále sledujeme opět postupný úbytek žadatelů po roce 2003.

Graf číslo 3: Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v období let 1990 – leden 2007

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

¹⁶ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

Graf číslo 4: Nejčastější státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2007 (k 31. lednu 2007)

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

Počty udělených azylů v jednotlivých letech 1990 až září 2006 podle státní příslušnosti jsou uvedeny v příloze číslo 4.

II.2.2 Vztahy majoritní a minoritní společnosti

II.2.2.1 Asimilace

Proces asimilace velmi úzce souvisí s problémem střetu kultur a jejich vzájemného ovlivňování. Obecně platí, že asimilace je proces, ve kterém je mocensky slabší a podřízená skupina donucena přijmout hodnoty a kulturu dominantní sociální skupiny. Inkorporace minority do dominantní majoritní skupiny vede k tomu, že minorita přestane existovat jako odlišná a svébytná skupina. Bylo by však zjednodušující domnívat se, že asimilační proces je pouze jednostranný. Majorita vždy přebírá některé kulturní prvky minority, které poté vhodně integruje do vlastního kulturního systému.¹⁷

II.2.2.2 Melting pot

Vzhledem k interkulturním a interetnickým vztahům znamená melting pot takový způsob soužití různých skupin, jehož výsledkem je vzájemné prolnutí a vytvoření nové kultury, které v sobě bude obsahovat prvky a momenty všech těchto skupin, aniž by ovšem výrazně převažovaly prvky některé z nich. Melting pot je jev typický spíše pro tzv. přistěhovalecké země (USA, Kanada, Austrálie, Brazílie). V evropských podmínkách nemá vzhledem k silnému národně-etnickému povědomí příliš velký prostor k uplatnění.

¹⁷ VÁCLAVÍK, 2001, s. 24 a 25.

Někteří autoři poukazují na fakt, že do procesu „míšení“ nejsou nikdy zahrnuty všechny kultury a etnika, ale pouze ty, které jsou více méně příbuzné nebo typově blízké dominantní kultuře.¹⁸

II.2.2.3 Multikulturalismus

Multikulturalismus považuje za základ soužití mezi etniky a kulturami vzájemný respekt vůči jednotlivým kulturním systémům. Tento respekt má být založen především na právu každé kultury uchovat si vlastní neredukovanou identitu.

Multikulturalismus jako alternativní model etnického a kulturního soužití se zdá jako vhodné řešení problémů, které vyplývají ze soužití různých etnik a kultur, a to i přesto, že jej jeho kritici neprávem obviňují z podkopávání základů moderní demokratické společnosti.¹⁹

II.3 Pobyt cizince v azylovém zařízení

Zákon o azylu hovoří o tak zvaných azylových zařízeních. Rozumí se tím přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko. Rozlišení azylových zařízení spočívá v účelu, který jednotlivá střediska plní. Zřizovatelem všech těchto zařízení je Ministerstvo vnitra České republiky. Zákon upravuje také možnosti, aby pobytová a integrační azylová střediska provozovala namísto ministerstva právnická osoba v rozsahu pověření uděleného ministerstvem a za úplatu. Novou právní úpravou došlo také ke změně pojetí pobytu cizince v uprchlických táborech, respektive střediscích. Zatímco dříve byla zákonem stanovena povinnost cizince pobývat v uprchlickém táboře, současná právní úprava zakotvuje pouze právo cizince využívat tato zařízení.

V přijímacím středisku je cizinec povinen po určitou zákonem stanovenou dobu pobývat (za účelem provedení identifikačních úkonů, lékařského vyšetření apod.). Porušení povinnosti pobývat v přijímacím středisku je hodnoceno jako přestupek. Přijímací střediska se nacházejí:

- v obci Vyšní Lhoty;
- na letišti Praha-Ruzyně.

Následně je žadatel přemístěn do tak zvaného pobytového střediska. Pobytové středisko slouží k ubytování žadatele o udělení azylu do doby nabytí právní moci rozhodnutí o azylu. Žadatel o udělení azylu má v azylovém zařízení, v němž je hlášen

¹⁸ VÁCLAVÍK, 2001, s. 27.

¹⁹ VÁCLAVÍK, 2001, s. 28.

k pobytu, právo na bezplatné poskytování ubytování, stravy, jiných služeb a kapesné za podmínky, že strpěl úkony nezbytné ke zjištění jeho finančních a majetkových poměrů a tyto poměry jsou takové, že od něho nelze spravedlivě žádat ani částečnou úhradu služeb. Cizinec má také možnost pobytové středisko za splnění určitých podmínek opustit, popřípadě pobývat v soukromí (to pouze pokud ministerstvo na základě informací policie odchod na soukromou adresu povolí). V případě, že je účastník řízení hlášen k pobytu mimo pobytové středisko, lze mu za určitých podmínek poskytnout finanční příspěvek, který se vyplácí nejvýše tři měsíce a který je určen k překonání problémů v prvních měsících pobytu mimo azylové zařízení. Pobytová střediska se nacházejí v obcích:

- Zastávka u Brna;
- Červený Újezd;
- Bělá pod Bezdězem-Jezová;
- Kostelec nad Orlicí;
- Havířov;
- Seč;
- Zbýšov u Rosic;
- Stráž pod Ralskem;
- Kašava;
- Bruntál.

Integrační azylové středisko slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byl udělen azyl. Integrační azylová střediska se nacházejí v:

- Jaroměř;
- Zastávce u Brna;
- Předlicích;
- Hošťce.²⁰

²⁰ <http://10.8.72.2/azyl/azyl.html> (stav k 2. 10. 2005)

II.4 Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky

Odbor azylové a migrační politiky je útvarům Ministerstva vnitra České republiky, který je řízen prvním náměstkem ministra vnitra. Odbor vykonává zákonem vymezenou působnost v oblasti mezinárodní migrace, azylu a ochrany cizinců či osob bez státní příslušnosti. Do kompetence odboru dále spadá problematika ochrany státních hranic, vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a koordinace schengenské spolupráce. Odbor je gestorem za oblast integrace cizinců a aktivně se podílí na integraci cizinců. Odbor je útvarům ministerstva pro řízení organizační složky státu Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra v oblasti správy azylu, integrace azylantů a dočasné ochrany.

Mezi úkoly odboru patří integrační politika ve vztahu k azylantům a cizincům včetně realizace státního integračního programu na podporu integrace azylantů. Mezi úkoly odboru patří také jednání za ministerstvo v řízení před soudy o žalobách podaných žadateli o azyl proti rozhodnutím vydaným ve správním řízení ve věci azylu. Odbor zastupuje ministerstvo také při řízení o kasačních stížnostech podávaných proti rozhodnutí soudů v azylových věcech k Nejvyššímu správnímu soudu, ústavních stížnostech podávaných proti rozhodnutí soudů v azylových věcech k Ústavnímu soudu a zastupuje ministerstvo před soudy ve věcech správního vyhoštění, prodloužení víza, nepovolení a zrušení pobytu.²¹

II.4.1 Struktura Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky

Organizační oddělení zajišťuje příslušnými úkony včetně úkonů administrativních činností odboru a výkon funkce ředitele odboru. Odpovídá za materiálně technické a ekonomické zabezpečení odboru, personální práci a další činnosti spojené s běžným provozem odboru včetně jeho detašovaných pracovišť.

Oddělení koncepcí, zahraničních vztahů a informací o zemích původu odpovídá za přípravu celostátních koncepcí azylové a migrační politiky, realizuje mezinárodní spolupráci, sestavuje databáze informací o zemích původu a vytváří analytické informace v azylové a migrační oblasti.

Oddělení azylové legislativy, dohledu v azylovém řízení a kasací odpovídá za přípravu návrhů právních předpisů v oblasti azylového a uprchlického práva, provádí

²¹ <http://10.8.72.2/ministerstvo/oamp.html> (stav k 2. 10. 2005)

koordinaci a metodické usměrňování výkonu azylového řízení a vykonává agendu kasačních stížností.

Oddělení integrace cizinců a azylantů odpovídá za koncepční, výkonnou, koordinační a kontrolní činnost k zajištění adaptačních, integračních a dalších programů v rámci řešení problematiky integrace cizinců, azylantů a přesídlenců.

Oddělení imigrační legislativy a správního řízení odpovídá za analýzu a přípravu návrhů právních předpisů a mezinárodních smluv v oblasti vstupu a pobytu cizinců a překračování a ochrany státních hranic.

Oddělení pro Evropskou unii a mezinárodní právo plní úkoly související s členstvím České republiky v Evropské unii, harmonizací právního řádu České republiky s Evropským právem v oblasti azylové a migrační a spolupracuje v oblasti mezinárodního práva veřejného, pokud se jedná o problematiku azylovou a migrační.

Oddělení azylového řízení odpovídá za řízení o udělení nebo odnětí azylu jako orgán prvního stupně. Provádí především výkon správních činností směřujících k posouzení skutečností uvedených v žádosti o udělení azylu v souladu s příslušnými právními normami.

Oddělení státní správy, evidencí a ekonomiky se podílí na zpracování programů financovaných z prostředků státního rozpočtu, fondů Evropské unie. Zodpovídá za plnění úkolů vyplývajících z projektů PHARE v oblasti azylu, migrace a převzetí schengenských standardů. Spolupracuje s oddělením integrace cizinců a azylantů na dotační politice ministerstva v oblasti integrace cizinců a azylantů.

Oddělení imigrace, ochrany hranic a dozoru odpovídá za plnění úkolů vyplývajících pro ministerstvo ze zákona o pobytu cizinců na území České republiky.

Oddělení Dublinského střediska odpovídá za řízení o určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v jednom z členských států Evropské unie.

Oddělení zástupčí činnosti v azylovém řízení zajišťuje a provádí především agendu spojenou se zastupováním ministerstva vnitra u krajských soudů při ústních jednáních o žalobách proti rozhodnutí prvního stupně podaných neúspěšnými žadateli o udělení azylu a zpracovává vyjádření k těmto žalobám.

Oddělení koordinace schengenské spolupráce navrhuje a koordinuje realizaci opatření souvisejících s převzetím schengenského *acquis* v celostátním rozsahu. Oddělení spolupracuje s ostatními ministerstvy, správními úřady a mezinárodními orgány a organizacemi v oblasti implementace schengenských dohod.²²

II.5 Mezinárodní spolupráce

Aktivity České republiky na mezinárodním poli v oblasti migrace a azylu probíhají ve snaze posilovat dosavadní spolupráci s partnerskými imigračními a azylovými úřady ve starých i nových členských státech Evropské unie.

II.5.1 Členské státy Evropské unie

V době zvýšeného počtu žadatelů o azyl z Ruské Federace - Čečenska probíhala intenzivní spolupráce s Polskem a Rakouskem. Jednání s těmito zeměmi se dotýkala skutečnosti, že tyto státy leží pro určité skupiny migrantů na stejné migrační trase. Podobná spolupráce probíhala též se Slovenskem a Německem. Mezi partnery, jejichž význam pro Českou republiku roste, patří Nizozemsko, které jako zkušenější členský stát Evropské unie poskytuje České republice užitečné zkušenosti pokud jde o spolupráci členských států.²³

II.5.2 Země mimo Evropskou unii

Česká republika usiluje o spolupráci se zeměmi, které jsou významné z hlediska své polohy na trasách nelegální migrace směřující do Evropské unie. Cílem mezinárodních kontaktů s těmito zeměmi je především jejich zapojení do dialogu o nelegální migraci. Bilaterální spolupráci v této oblasti již byla navázána například s Moldavskem.

II.5.3 Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky

Je to mezinárodní organizace založená společnou iniciativou Švýcarska a Rakouska. Byla založena jakožto reakce na narůstající migrační pohyby. Za prioritní cíl si klade vypracovat dlouhodobou strategii, která by měla migrační problémy řešit. Hlavním úkolem je sloužit jako mechanismus pro výměnu informací. Účelem je poskytovat aktuální přehled o migrační situaci v Evropě.

II.5.4 Mezinárodní organizace pro migraci

Spolupráce s Mezinárodní organizací pro migraci probíhá především při konkrétních projektech rozvojové spolupráce. Další oblastí spolupráce jsou asistované

²² <http://10.8.72.2/ministerstvo/oamp.html> (stav k 2. 10. 2005)

²³ <http://10.8.72.2/azyl/spoluprace2.html> (stav k 2. 10. 2005)

dobrovolné návraty cizinců a neúspěšných žadatelů o azyl v České republice do země původu.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

III.1 Použité metody k získávání informací a jejich rozbor

III.1.1 Anamnéza

Jedná se o pomocnou metodu psychologie. Pomocí anamnézy zkoumáme důležité okolnosti, které mohly mít vliv na vývoj jedince od narození, respektive od početí po současnost. Anamnéza se používá hlavně v medicíně, psychologii a pedagogice. Podle způsobu, jakým údaje získáváme, rozlišujeme heteroanamnézu (údaje získané od jiné osoby) a autoanamnézu (údaje získané od vyšetřované osoby). Oba způsoby jsou sporné pokud se jedná o objektivitu údajů. Objektivní jsou tzv. tvrdá data (datum narození, vzdělání, prospěch), tzn. data, která lze poměrně snadno ověřit. Podle zjišťovaných okolností rozlišujeme anamnézu osobní (okolnosti, týkající se samotného jedince) a anamnézu rodinnou (okolnosti, týkající se hlavně rodičů a sourozenců).²⁴

III.1.2 Rozhovor

Jedná se o metodu, která se používá v mnoha vědních oborech – psychologii, pedagogice, sociologii, medicíně a dalších. Nejčastěji se touto metodou zjišťují názory, postoje, zájmy, ale i přání, obavy, konflikty, problémy osobnosti. Kladem této metody je bezprostřední styk tazatele a tázaného. Podle způsobu, jakým je rozhovor veden, rozlišujeme různé techniky rozhovoru, jako např. nedirektivní techniky a direktivní techniky. Podle formy rozhovoru je rozlišován na volný (spontánní výpověď osoby) a řízený (kladení otázek). Rozhovor lze zaznamenat písemně nebo za použití magnetofonu, diktafonu nebo videozáznamu.²⁵

²⁴ ŠVINGALOVÁ (6), 2002, s. 36 a 37.

²⁵ ŠVINGALOVÁ (6), 2002, s. 33.

III.2 První případ

Žena, 48 let, vysokoškolské vzdělání.

III.2.1 Uvedení do problematiky

Jedná se o případ nyní osmačtyřicetileté ženy pocházející z Ruska. Tato žena pochází z úplné rodiny – oba rodiče jsou v současnosti již mrtví. V současné době pracuje v Domě dětí a mládeže v severočeském kraji jako dirigentka dětského sboru. Má vysokoškolské vzdělání. Její otec měl vysokoškolské vzdělání a byl vojákem z povolání v tehdy ještě sovětské armádě. Její matka měla středoškolské vzdělání a byla v domácnosti. Dále má tato žena sestru, která žije na Ukrajině. Podklady k tomuto případu byly získány studiem dokumentace a rozhovorem.

III.2.2 Geneze problému

Otec této ženy byl vojákem z povolání. Jednoho dne dostal rozkaz a celá rodina se musela přestěhovat na Ukrajinu do Kirovogradu. Kirovograd je historické městečko a původně to byla vojenská pevnost, ve které žili jen muži. Bylo to sice malé městečko, ale kulturní a až do „perestrojky“ se tam žilo celé rodině dobře. Pak se dostal k moci Gorbačov a začaly velké změny. „... on nám sice nesliboval, že to bude lepší, ale neřekl nám, jak špatné to bude. A špatné to bylo ...“ Nebyla možnost nikam odjet a tak seděli doma a dělali co mohli. Pracovali, učili se, atd.

Rodiče této ženy byli pracovití, pracovali celý život a vedli k tomu i obě své děti. Dětství měla hezké, protože byla nejstarší a prvních šest let života byla všechna láska rodičů věnována jen jí. Sama říká, že prý byla zvláštní dítě. Už v pěti letech seděla na nočníku a četla noviny. A když na návštěvu přišla její teta, tak se vyděsila a ptala se rodičů, co to s tím dítětem udělali. A ona jí musela předčítat, aby uvěřila tomu, co viděla. Teta byla z malé vesničky a myslela si, že tato žena není normální a nutila její rodiče, aby s ní navštívili lékaře.

Když bylo této ženě šest let, narodila se jí sestra. Se sestrou se teď nevídají, ani si nepíší, protože „... máme každá jiný názor na život ...“. Zůstala na Ukrajině, má tam rodinu a nechtěla odejít. Řekla jí doslova „... zkusím to tu přežít ...“

Jako děti byli aktivní, protože ve škole je učili dělat všechno. Od šití po dramatickou výchovu. Ona sama měla každý den nějaký kroužek. V domě, kde bydleli, žily rodiny snad všech národností Sovětského svazu: Ázerbájdžánci, Arméni, Osetinci, Bělorusové, samozřejmě i Ukrajinci a Rusové. Rodiče jim postavili ve dvoře altánek a tam

hráli loutkové divadlo. To je nejmilejší vzpomínka této ženy, protože byla scenáristka a všechny pohádky, které jí rodiče četli, potom hráli. Na jejich představení chodili všichni nejen z jejich domu, ale i z ulic v okolí, protože děti roznášely po domech letáčky. Jak dospívali, stal se z altánku takový rodinný dům, kam pak chodili se svými dětmi. A jak se pak rozutekli do světa, altánek sešel. Nová generace se o něj nestarala a na jeho místě vyrostl tenisový kurt.

I když se v domě sešli lidé různých národů, tradic a náboženství, nikdo o tom nesměl mluvit. Otázky kolem náboženství se objevily, když jí bylo kolem deseti let, protože její babička byla Židovka a ona s ní chodila do synagogy. Pravověrné děti naváděli ostatní, aby se jí smály a bylo to prý strašné. Podle jejích slov to ale nebyl rasismus, byla to hloupost a tehdejší doba. Dnes už si to ani přesně nevybavuje. Co si ale dobře pamatuje, to jsou filmy, na které je vodili do kina. Filmy o tom, jak je krásné žít v Sovětském svazu a že všechno, co je za jeho hranicemi je lež, přetvářka a bůhvíco horšího.

Přibližně v osmnácti letech jí začalo docházet, že to až taková pohoda není. Začala řešit otázku čím bude a najednou začaly problémy. Tak si řekla – zapomeň, co ti říkali doma, co tě učili ve škole, začínáš úplně novou cestu. Na té cestě poznala nespravedlnost. K bohatým se už tenkrát chovali dobře, k chudým špatně. K těm „mezi“ se chovali asi tak: když něco umíš a dokážeš to, můžeš se dostat kam chceš – když jsi skromný a nechceš si hned vyskakovat a jít svou cestou postupně, máš smůlu.

Studovala na pedagogickém institutu hudební výchovu. Nedostala se tam napoprvé, rok pracovala v elektrárně a přitom se po směnách připravovala na zkoušky. Platila si dokonce soukromého učitele klavíru, který nakonec byl v přijímací komisi. A snad i proto, že věděl, jak tvrdě dřela, ji napodruhé vzali. To bylo jako zázrak – bez úplatku, bez protekce, bez známostí. Tato škola pro ni byla velmi důležitá a každá zkouška ji stála hrozná nervy. Byli tam na ně velmi tvrdí a při sebemenším problému hrozil vyhazov.

S partou kolegů z města začali číst zakázanou literaturu. Za to v té době hrozilo vězení. Postupně tak začali vnímat, co se kolem nich děje. Ovlivňovali je i někteří učitelé například tím, že nesmí dělat rozdíly mezi lidmi.

V roce 1982, za již probíhající války v Afghánistánu, čekali, kdy je zavolají na frontu. Když byla ve třetím ročníku, pozvali si je na děkanát a řekli jim, že pojedou na studentskou výměnu do Uzbekistánu. Ze začátku tomu věřili, ale pak jim to začalo být divné, protože je na to dost náročně připravovali. Prošli výcvikem, pohovory, ani rodičům

nesměli říci, kam jedou. Pak je odvezli do Moskvy kde zkoumali jejich zdravotní stav. Stále jim tvrdili, že budou v Uzbekistánu učit. Jednoho dne jim řekli, že poletí do Kábulu, kde budou v mobilní nemocnici (na škole byla i lékařská fakulta, tak měly všechny dívky diplom zdravotní sestry). Poté je hned odvezli do pouště a začaly zde pracovat. O těchto vzpomínkách nikdy nemluví a někdy z toho dostane i záchvat.

V Afghánistánu byla přibližně rok. Po návratu je odvezli do rehabilitačního centra. Několik dívek ze „zážitků“ v Afghánistánu přišly o rozum a už se z toho nedostaly. Dodnes vzpomíná na to, jak pevné bylo jejich přátelství.

Po celou dobu její rodiče nevěděli, kde se nachází. Poštu dostávala její rodina z Moskvy, kam ji odvezli vrtulníkem, „upravili“ a poslali za rodinou na Ukrajinu. Její matka jí posílala vyčítavé dopisy, že Moskva není tak daleko, aby nemohla přijet domů a ona odepisovala, že mají moc práce a že přiveze moc peněz.

Půl roku po návratu se vdala. Její manžel byl Rus. Po roce společného soužití potratila s velmi těžkými následky a vypadalo to, že už nebude moci mít děti. Rodina jejího manžela ho nutila, aby si našel jinou ženu, která mu děti dá, až si ji nakonec našel. Rozvedli se a ona se rozhodla, že bude bojovat a začala se léčit.

Po skončení léčení hned zavolala bývalému manželovi. Návrh byl jasný, když dítě, tak s ním. A on ani na chvíli nezaváhal. Nepřemýšleli o tom, co bude dál. A jako zákon schválnosti jí přišel poukaz do speciálních lázní na léčbu neplodnosti, na který čekala čtyři roky. V lázních ji prohlédli, nic neřekli a ani ji nijak neléčili. A pak přišla poslední kontrola. Přišla se na ni podívat stará lékařka a řekla jí, že už je tři týdny těhotná.

Hned volala manželovi a ten se rozhodl, že se k ní vrátí. Zpočátku se jim žilo dobře. Později začaly problémy u manžela v práci, dostal infarkt, pak druhý a ten třetí už ho zabil. Zemřel dříve, než porodila. A za rok a půl jí zemřel i otec.

Pak pracovala na několika místech na částečný úvazek. Vedla sbor, učila na průmyslovce a vždycky měla dost peněz. A najednou se to zlomilo. Přestali dostávat výplatu a všude jim říkali, aby vydrželi – to trvalo pět let.

Se svým bratrancem začala shánět informace, jak sehnat práci v zahraničí. Našli inzerát, kde nějaký muž nabízel práci v České republice. Sliboval spoustu peněz. Oba dva začali dávat dohromady peníze na cestu. Dali to nějak dohromady a jeli hned. Vůbec se jim nechtělo od rodin, od dětí.

Prvním zážitkem v České republice bylo, že je odvezli někam do polí, vysadili u ubytovny a odjeli s tím, že jim ozve nějaký klient. Bylo jich celkem devět – osm mužů a ona. Musela ty chlapy postavit doslova na nohy, protože v tom poli propadli panice. Běhala po blízké vesnici a zjišťovala, co se děje. Vůbec nevěděli, kde jsou. Třetí den už byla úplně zoufalá, seděla ubrečená na podlaze telefonní budky a najednou slyší: „Máte problémy, paní?“ Rozuměla pouze slovu problém a řekla jen: „Da.“ Byla to paní z blízké vesnice a nabídla jí pomoc.

Naštěstí uměla trochu rusky a hned jí sehnala práci uklízečky v penzionu. Za půl roku ji propustili, protože ještě jezdila na brigádu česat jablka. Pak zůstala jen na brigádě. Češky, se kterými pracovala, se o ni staraly jako o vlastní. Učily jí česky, radily s nákupy atd. Díky nim začala trochu mluvit česky za dva týdny. Stále na ni mluvily a nutily ji učit se. Dodnes chodí na kurzy českého jazyka.

Přátele našla mezi Čechy i cizinci. Mezi Čechy je to žena, se kterou se potkala třetí den po příjezdu do České republiky. Pečuje o tuto ženu jako matka. S cizinci se vídá ráda a často.

Nejlépe zvládá život v cizí zemi její syn. Je tu prý vlastně hlavně kvůli němu. Má zdravotní problémy (žlučník). Na Ukrajině ho léčili dietou, ale „... jak chceš držet dietu, když nemáš co jíst ? ...“ Psycholožka jim radila, že musí změnit zemi. Do České republiky ho přivezla v roce 2000 a od té doby neměl žádný záchvat. Jemu se zde moc líbí a už nikam jinam nechce. Dokonce prohlásil, že kdyby měli jet třeba do Ameriky, tak pouze z obchodních důvodů. Rychle si zde zvykl a hned začal mluvit česky. Nikdy nepřišel ze školy, že by něčemu nerozuměl. Má jen české kamarády, prý si na české děti zvykl. Hlavním důvodem pro odchod z Ukrajiny byla starost o zdravotní stav jejího syna.

Její matka s nimi rok žila v České republice, ale pak se vrátila na Ukrajinu. V České republice se jí líbilo. Největší radost měla, když jí v únoru přinesla čerstvou zeleninu.

Do budoucna má mnoho plánů. Chtěla by něco udělat pro město, kde spolu se synem žijí. Má vymyšlen projekt na jesle pro děti cizinců. Zná to z domova a podle ní zde v České republice takové zařízení chybí. Také by ráda více pracovala v Domě dětí a mládeže, kde vede pěvecký sbor.

Vrátit na Ukrajinu se zatím nechce. Prý by to byla katastrofa. Ale na druhou stranu, na „stará kolena“, možná že ano.

III.2.3 Shrnutí výsledků

III.2.3.1 Anamnéza

Tato žena pochází z úplné rodiny. Od narození vyrůstala v úplné harmonické rodině. V dětství neměla žádné výrazné zdravotní problémy, chodit a mluvit začala v optimálním věku. V mateřské škole se chovala k ostatním dětem kamarádsky a nebyly s ní žádné problémy. Měla šťastné dětství. Stejný průběh mělo i studium na základní škole. Byla zvyklá, že učivo i ostatní situace zvládala bez problémů. Poté začala navštěvovat pedagogický institut. Dále se zúčastnila války v Afghánistánu jako zdravotní sestra. Po zkušenostech s životními podmínkami a režimem v bývalém Sovětském svazu se rozhodla odejít do České republiky.

Otec této ženy měl vysokoškolské vzdělání a byl vojákem z povolání. Dnes je již mrtev. Její matka má středoškolské vzdělání je již v důchodu. Tato žena má syna a je vdova.

III.2.3.2 Rozhovor

Při rozhovoru s touto ženou bylo použito volného rozhovoru a byl zaznamenáván formou poznámek. Cílem rozhovoru bylo získání informací o dosavadním životě osoby. Rozhovorem bylo zjištěno, že tato žena vyrůstala v úplné rodině. Měla výborné vztahy s celou rodinou. Byl zmapován průběh školní docházky a také současné vztahy s rodinou. Sledovaného cíle bylo dosaženo.

III.2.3.3 Osobnost osoby

Mezi kladné stránky osobnosti této ženy lze zařadit projevy citovosti, soucitu a zájmu o druhé, a také akceptování rozdílů mezi lidmi.

Co se týče temperamentových vlastností tato žena se během svého dosavadního života projevovala družně, měla ráda zábavu a společnost. Dále cítila potřebu být obklopena lidmi, se kterými si mohla povídat a vyměňovat si s nimi své zážitky a pocity. Všechny tyto skutečnosti jsou znaky pro typického extroverta podle Eysencka.

Na základě jejího chování u ní lze pozorovat kladné charakterové vlastnosti. Její vztah ke společnosti a společenskému zřízení je v celku dobrý. Nerozlišuje příslušníky minoritních a majoritních skupin. Vždy se snažila najít si zaměstnání a starat se o rodinu, což svědčí o jejím kladném vztahu k morálce. Vztah k lidem měla vždy dobrý.

Její hlavním cílem v životě byla starost o jejího syna a rodinu. Kvůli němu odešla i ze své rodné země.

III.3 Druhý případ

Žena, 54 let, vysokoškolské vzdělání.

III.3.1 Uvedení do problematiky

Jedná se o případ nyní čtyřiapadesátileté ženy pocházející z Bosny a Hercegoviny. Tato žena pochází z úplné rodiny – oba rodiče jsou v současnosti již mrtví (zemřeli v Sarajevu během války). V současné době pracuje v malém rodinném obchodě. Má vysokoškolské vzdělání. Její otec měl středoškolské vzdělání a byl státním úředníkem. Její matka měla základní vzdělání a byla v domácnosti. Dále má tato žena bratra a sestru. Podklady k tomuto případu byly získány studiem dokumentace a rozhovorem.

III.3.2 Geneze problému

Tato žena pochází z Bosny a Hercegoviny – ze Sarajeva – kde se narodila, vyrůstala a žila celou dobu, dokud v její zemi nezačala válka.

Celé rodině se zde žilo dobře, měli dobrý životní standard. Velmi lituje, že vypukla válka. Dá se říci, že to Bosnu a Hercegovinu vrátilo spoustu let zpátky. Jak sama říká „... v Jugoslávii jsme mohli žít všichni společně. Naše rodina je promíchaná, žili v ní pohromadě Muslimové, Srbové i Chorvati a tak to zůstalo i po válce, nikdo necítí žádnou nenávist ...“

Vyrůstala s bratrem a sestrou v hezké rodině, byli průměrně situovaná rodina. Jejich finanční situace nebyla nijak skvělá, protože její matka byla v domácnosti, takže nějakou dobu možnost cestovat nevyužívali. Později, když ukončili studia, cestovali do různých zemí a získali tak nové zkušenosti a nová přátelství. O České republice věděli, ale do jejich příjezdu sem tu nikdy nebyli. Obdivovali české sportovce a dokonce dali svým dětem původem česká jména.

Po maturitě na gymnáziu vystudovala právnickou fakultu. Pracovala jako úřednice ve spojích. Poté se vdala a narodily se jí dvě dcery, které dodnes žijí s nimi. Její muž pochází rovněž ze sarajevské rodiny. Vystudoval elektrotechnickou fakultu a ve svém oboru pracuje i v České republice. Ona sama s ohledem na jazykovou bariéru mohla v České republice těžko pracovat jako právníčka, takže pracuje v malém rodinném obchodě.

Nikdo z její rodiny nevěřil, že vypukne válka. Mysleli si, že národnostní problémy se přece jen vyřeší mírovou cestou. A když válka opravdu začala, všichni věřili, že nebude

trvat déle než dva týdny, měsíc, pak dva měsíce, že se to všechno uklidní. Ale bohužel to trvalo několik let, a z toho téměř celé dva roky byli ve válečném Sarajevu.

Naštěstí ona sama nezažila, že by před jejíma očima někdo zemřel, ale každý den slyšela, kolik zahynulo lidí, kolik dětí. Lidí, kteří šli pro vodu, pro jídlo, pro humanitární pomoc.

Celá rodina byla bez proudu, bez vody, s minimem jídla, takže škola byla absolutní improvizace. Děti vodili do prostor, které byly trochu chráněné, ale jakmile začalo ostřelování, děti se vracely okamžitě domů. Nejtěžší ze všeho byl naprostý nedostatek vitamínů, ovoce – děti za ty dva roky viděly pomeranč možná dvakrát. Nedostatek jídla byl opravdu velký, pro vodu chodili několik kilometrů. Zima byla v bytech taková, že spali v kabátech.

Humanitární pomoc byla vcelku organizovaná, takže lidé neumírali hlady, i když rodiny, které neměly nikoho v zahraničí, kdo by jim poslal balík nebo peníze, žili doslova na čtvrt kilogramu přidělového chleba denně.

Sarajevo je obklopeno šesti pohořími, město je v kotlině. Seshora létaly granáty a bylo to jako ruská ruleta – koho trefí, koho ne. Každý den při odchodu z domu nevěděli, jestli se nevidí naposledy, jestli nebude někdo zraněn, zda všichni ten den přežijí. Pro tuto ženu jako pro matku bylo nejtěžší, že ji trápilo svědomí, že nedokázala včas odvézt pryč děti. Její muž byl zpočátku proti tomu a také její sestra, která má také dvě děti, tvrdila, že rodina se nemá za války rozdělovat. Ona však byla přesvědčená, že nejdůležitější ze všeho je zachránit život dětí.

Nechala se zapsat na seznam konvoje, který měl odvézt z města desítky žen a dětí. Mezitím se vojenská a politická situace zkomplikovala, z města se dalo dostat jen velmi obtížně. Jednou už seděli v autobuse připraveni k odjezdu, když jim řekli, aby se všichni vrátili domů, že konvoj nevyrazí. Všichni je doma zase přivítali a byli šťastní, že jsou opět pohromadě.

Stále měla v hlavě jedinou myšlenku – zachránit děti, vyvézt je z blokády, z válečného Sarajeva. Jednoho dne se konvoj konečně vydal na cestu, ale velmi brzy vznikl v jednom autobuse problém. Vedoucí konvoje byla velmi energická žena, která to zvládla diplomatickým způsobem na obě strany, srbskou i muslimskou, takže se přece jen dostali na chorvatskou hranici. Celou cestu je doprovázeli vojáci Spojených národů, kteří celé akci dávali punc nějaké jistoty.

Nedokáže popsat to štěstí, když dorazili na chorvatskou hranici. Děti dostali ovoce, čokoládu. Ve Splitu, kam dojeli, přespala u přítelkyně její švagrové. Druhý den jim řekli, že kdo má v Záhřebu nějaké příbuzné, může odjet prvním autobusem, což udělali, protože měli v Záhřebu tetu.

V Záhřebu zůstali jen týden, protože jim řekli, že Česká republika nabízí vstupní víza pro obyvatele Bosny a Hercegoviny. V České republice už v té době žila její švagrová, sestra jejího muže, jejíž rodina se dostala ze Sarajeva už dříve, přes Bělehrad.

Po příjezdu do České republiky bylo hned uspořádáno setkání s dalšími uprchlíky z Bosny a Hercegoviny, kteří již v České republice žili a pracovali, takže od samého počátku neměli pocit odloučenosti a cizího prostředí. Přátelí se i s Čechy. Jak říká „... když přijedete do jiné země, nemůžete prosazovat svoje zvyky a obyčeje, musíte se do určité míry přizpůsobit ...“

Hned třetí den po příjezdu do České republiky začala pracovat v malém obchodě její švagrové. Obě rodiny žily společně v hotelovém domě, ve dvoupokojovém bytě. Přibližně za rok a půl za nimi přijel její muž a osamostatnili se. Chtěl za nimi přijet dříve, ale pro muže, kteří mají vojenskou povinnost, to bylo nemožné. Ztratil ve válce část nohy, nosí protézu. Šlápl na minu. To se stalo v době, když ona s dětmi již byli v České republice. Její muž bere svou invaliditu statečně. Díky své profesi elektroinženýra si brzy našel práci, jen vyměnil specializaci. Dříve pracoval s vysokým napětím, dnes pracuje u jedné telekomunikační firmy.

Co se týče materiální a finanční stránky, je jim v České republice o něco hůře, než v Sarajevu před válkou. Samozřejmě jejich každoroční cesty do Sarajeva za rodinou stojí hodně peněz. A když tam přijedou, tak jim všichni říkají, že ostatní, kteří se vrací ze západních zemí, mají mnohem více peněz než oni. Jejich příjmy jsou průměrné české příjmy, takže si nemohou dovolit mnohé z toho, co by chtěli.

Její rodiče zemřeli v Sarajevu během války, zahynuli při výbuchu plynu v jejich bytě. O návratu do Bosny a Hercegoviny uvažovali v době, kdy se tam vracela její švagrová. V Sarajevu má tato žena bratra a sestru, její manžel sestru a matku. Jsou tam s rodinami celou dobu. „... my jsme Muslimové, bratrova žena je Chorvatka a sestřin muž je Srb, takže jsme skutečně promíchaní a mohli jsme tak žít a můžeme žít ve shodě, necítím žádnou národnostní nenávist a neschvaluji, aby jednotlivé národnosti žily odděleně ...“

S ohledem na invaliditu jejího manžela jim byl přidělen obecní byt. Potřebovali si vzít půjčku v bance na zařízení bytu, ale v tomto směru narazili na překážku. V každé bance se okamžitě ptali, zda jsou občany České republiky. Trvalý pobyt v České republice prý nebyl dostatečnou zárukou. Naštěstí přece jen nakonec našli banku, která občanství nevyžadovala.

Samozřejmě by ráda pracovala ve svém oboru, ale s ohledem na jazykovou bariéru to nejde. Je ráda, že alespoň její muž, s ohledem na jeho situaci a povahu, našel práci ve svém oboru.

III.3.3 Shrnutí výsledků

III.3.3.1 Anamnéza

Tato žena pochází z úplné rodiny. Od narození vyrůstala v úplné, vícenárodnostní harmonické rodině. V dětství neměla žádné výrazné zdravotní problémy, chodit a mluvit začala v optimálním věku. V mateřské škole se chovala k ostatním dětem kamarádsky a nebyly s ní žádné problémy. Měla šťastné dětství. Stejný průběh mělo i studium na základní škole. Učivo i ostatní situace zvládala bez problémů. Po absolvování gymnázia vystudovala právnickou fakultu. Za válečného konfliktu v bývalé Jugoslávii požádala o azyl v České republice.

Otec této ženy měl středoškolské vzdělání a byl státním úředníkem. Její matka měla základní vzdělání byla v domácnosti. Oba rodiče zemřeli v průběhu války při výbuchu plynu v jejich bytě. Tato žena je vdaná a má dvě dcery.

III.3.3.2 Rozhovor

Při rozhovoru s touto ženou bylo použito volného rozhovoru a byl zaznamenáván formou poznámek. Cílem rozhovoru bylo získání informací o dosavadním životě osoby. Rozhovorem bylo zjištěno, že tato žena vyrůstala v úplné rodině. Měla výborné vztahy s celou rodinou. V rodině byly zastoupeny všechny národnosti žijící v bývalé Jugoslávii. Byl zmapován průběh školní docházky a také současné vztahy s rodinou. Sledovaného cíle bylo dosaženo.

III.3.3.3 Osobnost osoby

Mezi kladné stránky osobnosti této ženy lze zařadit projevy citovosti, soucitu a zájmu o druhé, a také akceptování rozdílů mezi lidmi.

Co se týče temperamentových vlastností tato žena se během svého dosavadního života projevovala družně, měla ráda zábavu a společnost. Dále cítila potřebu být obklopena lidmi, se kterými si mohla povídat a vyměňovat si s nimi své zážitky a pocity.

Na základě jejího chování u ní lze pozorovat kladné charakterové vlastnosti. Její vztah ke společnosti a společenskému zřízení je v celku dobrý. Nerozlišuje příslušníky minoritních a majoritních skupin. Její rodina je složena z příslušníků více národností – Muslimové, Srbové, Chorvati.

K odchodu z její rodné země ji přiměla starost o budoucnost jejích dětí.

III.4 Třetí případ

Muž, 40 let, středoškolské vzdělání.

III.4.1 Uvedení do problematiky

Jedná se o případ nyní čtyřicetiletého muže pocházejícího z Tádžikistánu. Tento muž pochází z úplné rodiny – oba rodiče jsou v současnosti již mrtví. V současné době provozuje se svou manželkou poradenskou firmu. Má středoškolské vzdělání. Jeho otec měl středoškolské vzdělání a pracoval v místní televizi. Jeho matka měla středoškolské vzdělání a pracovala také v místní televizi. Dále má tento muž bratra a tři sestry, kteří žijí v Tádžikistánu a v Krasnodarské oblasti. Podklady k tomuto případu byly získány studiem dokumentace a rozhovorem.

III.4.2 Geneze problému

Tento muž se narodil v hlavním městě Tádžikistánu – Dušanbe. Má čtyři sourozence. Nejmladší sestra je o osmnáct let mladší. Starší bratr a sestra žijí v Tádžikistánu a další sestra odjela s manželem a třemi dětmi do Krasnodarské oblasti.

Vystudoval průmyslovou školu, což je po místní desetiletce čtyřletá vyšší škola. Pracoval jako inženýr v oblasti telekomunikací – rádia, televize, antény, sítě. Poté byl dva roky na vojně v Moskvě. Po válce odjel do Moskvy, kde měl známé, aby zde mohl vydělávat peníze a posílat je domů.

Podle něho o válce v Tádžikistánu nikdo mnoho neví. Ani v jejím průběhu se o ní ve světě skoro vůbec nevědělo, všechny informace byly blokovány. Ta válka má údajně svoji prehistorii, byl to třetí pokus a připravoval se přibližně patnáct let. Bylo to velmi promyšlené, takže byla blokována televize, rozhlas i celý informační systém. Lidé v Tádžikistánu si ani dnes nedovedou vysvětlit příčiny této války. „... nebyla to občanská válka mezi různými skupinami Tádžiků, jak se to někdy vykládá, nebyla to ani válka mezi Rusy a Tádžiky, nebyla to ani náboženská válka. Asi to byla nejspíše vyprovokovaná válka s úmyslem přiblížit se hranicím Ruska ...“ Tádžikistán sousedí s Afghánistánem, Pákistánem, Čínou a tlak na Rusko byl velký. Situace byla vyprovokována tak, aby to vypadalo jako občanská válka Tádžiků mezi sebou a dosáhlo se odpojení Tádžikistánu od Ruska. Samostatný stát se lépe ovládne. „... mezi bojovníky nebyli žádní Tádžikové, byli to samí žoldnéři z různých zemí ...“

„ ... situace byla taková, že na přelomu let 1990 a 1991 se jakoby žádalo o samostatnost Tádžikistánu, i když ji ve skutečnosti nikdo nechtěl, normální lidé to nemohli potřebovat, vědí, že Tádžikistán jako malinký stát se nemůže živit sám ...“

Po těchto událostech musela ze země odejít ruská armáda a žádná samostatná tádžická armáda neexistovala. Ruská armáda jen ještě nějakou dobu hlídala státní hranice, protože Tádžikistán neměl žádné vycvičené pohraničníky. „ ... byli tam mudžahedíni, kteří přišli z Afghánistánu přes řeku Pandž. Ale válka nebyla ani mezi Rusy a Tádžiky, ani kvůli náboženství, ani mezi různými etnickými skupinami Tádžiků, nic takového ...“

Válka byla údajně vyprovokována výsadky z venčí a lidé prostě museli bránit své rodiny a svůj majetek – a proto začali bojovat. Vlaky nejezdily, železnice nefungovala, letadla nelétala – všichni se snažili dostat pryč. „ ... připomínalo to evakuaci za druhé světové války ...“ Lidé opouštěli byty, nechávali všechno být a pokoušeli se za každou cenu dostat pryč, do Uzbekistánu, Kazachstánu, Ruska ... kamkoliv.

Neodjížděli však všichni, zůstávali hlavně mladí lidé, snažili se bránit. V noci rozdělávali ohně a hlídali majetky, ale neměli bohužel žádné zbraně. Místo zbraní do použitých sifonových bombiček dávali sirný prach nebo si připravovali zápalné lahve.

Trvalo to celý rok a pak válka oficiálně skončila. Město vypadalo hrozně. Vůbec nevěřil, že toto je jeho město, jeho země, které se říkalo malé Švýcarsko. Za dob Sovětského svazu zde bylo nejlepší vysokohorské středisko alpského lyžování. Ovoce a zelenina, kterému se zde velmi daří, stálo několik kopejek, směšné peníze. Lidé k sobě byli velmi milí, nikdy neměli problémy s rasami. „ ... národnostní neshody nikdy nemohly být příčinou války ...“

Po válce přišly velké problémy s nedostatkem potravin. Nefungovaly žádné továrny, pekárny, mlékárny. Tádžikové mají navíc zvyk kupovat vše ve velkém množství, například rýže se kupuje na pytle. Také se nakupuje hodně mouky, protože každá rodina si doma peče chléb. Zvyk nakupovat velké zásoby zůstal ještě ze světové války. Když došly veškeré zásoby v domácnostech, nastal velký problém. Organizovaly se brigády, které s ukořistěnými samopaly chránily pekárny, aby alespoň trochu fungovaly. Nakrmit velké rodiny, jaké Tádžikové mají (deset dvanáct dětí), není jednoduché.

Tato situace trvala přibližně půl roku. Pak začala fungovat doprava, jezdit vlaky, létat letadla, ale bylo těžké se z Dušanbe dostat. Také proto, že neměli žádné peníze, všechny utratili za jídlo. Začali se vykrádat opuštěné byty – nikdo však nebral koberce

nebo cennosti, kradlo se pouze jídlo. Dokonce se kradly i potraviny dětem ze školky. Mnoho lidí zemřelo hladu.

„... mnoho lidí si dodnes myslí, že Tádžikové chtěli svoji zemi očistit. Já jsem tam byl celou válku i nějakou dobu po ní a tím, že to tak nebylo. Byli jsme na jedné straně Rusové, Tádžikové, Pamírci, Osetinci. Mnozí zůstali dodnes ...“

On sám se nakonec rozhodl odjet, protože nenašel práci a do armády nechtěl. S bratrem měli hudební skupinu a odjeli do Moskvy. Chtěli jet koncertovat do západní Evropy. Bohužel se jim nepodařilo sehnat víza, protože člověk, který jim pomáhal, zahynul při dopravní nehodě. Na přechodu pro chodce ho srazilo auto.

Všichni se vrátili do Tádžikistánu, jen on zůstal v Moskvě a našel si zde práci v soukromé televizi. Zde pracoval asi dva roky. Během této doby se seznámil se svou budoucí manželkou, která pochází ze Sibíře a zde studovala na vysoké škole.

První místo v České republice, které navštívili, byly Karlovy Vary. V České republice se jim velmi líbilo. Byla zde s nimi jeho mladší sestra, která s nimi již nějaký čas žila, protože v Dušanbe byla stále neklidná situace, časté byly únosy dětí, mnoho dívek beze stopy zmizelo.

Když přijeli do České republiky, neměli původně v úmyslu zde žít trvale, chtěli tu pouze uskutečnit nějaké obchody. Po návratu do Moskvy začali hledat informace, jak si vyřídit víza a povolení k pobytu. Poté znovu přijeli do České republiky, chtěli se dozvědět více o Praze, která se jim moc líbila.

Pomalu zanechali obchodní činnosti v Moskvě a rozhodli se žít v České republice. Důvodem byla neutěšená situace v Tádžikistánu. První týdny pro jeho mladší sestru byly velmi těžké – neuměla jazyk, neměla žádné ruské spolužáky. Ale velmi brzy se naučila česky a našla si české kamarádky.

V Praze si pronajali byt. Měli výborné sousedy i vynikajícího majitele domu, vždy se jim snažil ve všem vyjít vstříc a velmi jim pomáhal. Byli obklopeni jen příjemnými lidmi a to je utvrzovalo v názoru o České republice jako bezpečné zemi.

Negativní zkušenosti s přijetím v podstatě neměl. Jako jediný příklad uvádí, že se nedomluvil (spíše se s ním nechtěli domluvit) v lékárně při nákupu léků. Není konfliktní člověk. Vše, co se kolem něho děje, se snaží pochopit a vysvětlit. „... když se mi něco nepodaří na nějakém úřadě nebo je nějaká změna v zákoně, tak si řeknu, asi to bude pro

Českou republiku tak lepší. S imigrací je spojeno spousty ilegální činnosti, tak je logické, že každý stát se snaží ochránit své občany. To, co dělá, určitě nedělá proto, aby jenom škodil cizincům. Když je nutné si každý rok prodlužovat vízum, tak to tak budu dělat. Když se ti to nelíbí, tak prosím, přišel jsi sem dobrovolně. Přišel jsem sem hledat útočiště a jsem vděčný ...“

Se svou manželkou provozují poradenskou firmu. Ona se specializuje spíše na finanční otázky, on na grafiku a webové stránky.

Jeho sestra žije nyní u starší sestry v Krasnodarské oblasti, protože si nestihla prodloužit vízum v České republice. Dnes nemá občanství ani Tádžikistánu ani Ruska. Z různých důvodů nemůže získat ani cestovní pas ani občanství.

Nyní přemýšlí o tom, že by uskutečnil nějaký obchod s Tádžikistánem, ale tam nejsou peníze, lidé nemají za co nakupovat. Možná se to podaří v oblasti turismu, z České republiky tam jezdí horolezci.

Do budoucna si zatím nic neplánuje a v delším horizontu vůbec nic. „ ... asi je to válkou, měl jsem naplánováno hodně, válka to všechno změnila. Tady se nám líbí, zatím jsme tady, jak to bude dál, nevím ...“

Možná úplně ve stáří se bude chtít vrátit do Tádžikistánu. Jeho manželka tam nikdy nebyla a tak o tom stále sní, zná Tádžikistán jen z jeho vyprávění o tom, jaká je tam nádhera, jak je tam dvanáct měsíců v roce léto nebo jaro, velmi touží se tam podívat.

„ ... vrátit se domů by bylo krásné, možná by se dalo udělat nějaké obchodní spojení. Není tam český konzulát, nejbližší je v Taškentu, v Uzbekistánu. Tady se mi líbí, je hodně zemí, které jsem ještě neviděl. Pravda, potřebujeme všude vízum ...“

III.4.3 Shrnutí výsledků

III.4.3.1 Anamnéza

Tento muž pochází z úplné rodiny. Od narození vyrůstala v úplné harmonické rodině. V dětství neměl žádné výrazné zdravotní problémy, chodit a mluvit začal v optimálním věku. V mateřské škole se choval k ostatním dětem kamarádsky, protože má čtyři sourozence. Měl šťastné dětství. Stejný průběh mělo i studium na základní škole. Učivo i ostatní situace zvládala bez problémů. Po základní škole absolvoval střední průmyslovou školu. Kvůli válečnému konfliktu se rozhodl usadit v České republice.

Otec tohoto muže měl středoškolské vzdělání a pracoval v místní televizi. Jeho matka měla středoškolské vzdělání a pracovala také v místní televizi. Oba rodiče již zemřeli. Tento muž je ženatý a nemá žádné děti.

III.4.3.2 Rozhovor

Při rozhovoru s tímto mužem bylo použito volného rozhovoru a byl zaznamenáván formou poznámek. Cílem rozhovoru bylo získání informací o dosavadním životě osoby. Rozhovorem bylo zjištěno, že tento muž vyrůstal v úplné rodině. Měl a stále má výborné vztahy s celou rodinou. Byl zmapován průběh školní docházky a také současné vztahy s rodinou. Sledovaného cíle bylo dosaženo.

III.4.3.3 Osobnost osoby

Mezi kladné stránky osobnosti tohoto muže lze zařadit projevy soucitu a zájmu o druhé (několik let se staral o svou mladší sestru), a také akceptování rozdílů mezi lidmi.

Co se týče temperamentových vlastností tento muž se během svého dosavadního života projevoval družně, nemá problémy navazovat kontakty s jinými lidmi.

Na základě jeho chování u něho lze pozorovat kladné charakterové vlastnosti. Jeho vztah ke společnosti a společenskému zřízení je v celku dobrý. Nerozlišuje příslušníky minoritních a majoritních skupin.

K odchodu z jeho země původu ho přiměl válečný konflikt a ekonomické důvody.

IV. ZÁVĚR

V době, kdy počet azylantů a migrantů na území České republiky přibývá, je zmapování této problematiky, poukázání na problémy azylové politiky a možnosti jejich řešení velmi důležitá. Autor bakalářské práce využil poznatků z vlastní praxe, neboť je zaměstnán u Policie České republiky, služby cizinecké a pohraniční policie.

Podklady pro vypracování teoretické části tvoří vlastní poznatky z praxe autora, dále studium souvisejících právních předpisů. K praktické části byly materiály získány rozhovory s cizinci a anamnézami. Na tomto místě je třeba poděkovat všem zúčastněným cizincům a také pracovníkům azylového zařízení, ve kterém byly rozhovory vedeny.

Lze konstatovat, že uvedené osoby vedly k opuštění rodné země hlavně starosti o rodinu a děti, útěk před válečnými konflikty a částečně i ekonomické důvody. Ekonomické důvody samozřejmě nejsou hlavním důvodem uvedených případů. Nikdo z nás si nedokáže představit, jaká hrůza to musí být, když denně na ulici umírají stovky či tisíce lidí. Lidé neznámí, ale i členové rodiny a známí.

Cílem bakalářské práce bylo zjištění a analýza příčin migrace azylantů, integrace azylantů v České republice, kriminalita cizinců, mezinárodní spolupráce v oblasti azylu. Sledovaného cíle bylo podle názoru autora dosaženo.

Byly popsány příčiny migrace a mezinárodní spolupráce v oblasti azylu se státy Evropské unie, se státy mimo Evropskou unii a také s mezinárodními organizacemi zabývajícími se migrací a uprchlíky.

Uprchlíkům musí být poskytnuto útočiště na bezpečném místě. Hledat a najít útočiště před pronásledováním nebo před válkou je základním právem, které obsahuje Všeobecná deklarace lidských práv a představuje jeden ze základních principů mezinárodního práva. Jedná se o starou a civilizovanými státy obecně respektovanou praxi a zároveň o mezinárodní závazek. Uprchlíci se od jiných osob, které mohou potřebovat humanitární pomoc, liší především potřebou mezinárodní ochrany. Většina lidí se může dovolávat ochrany své vlády a jejích institucí, ať už jde o ochranu základních lidských práv nebo fyzické bezpečnosti, byť tato ochrana nemusí být dokonalá. To ale není případ uprchlíků. Ti totiž často utíkají ze strachu před násilím, které na nich páchají státní orgány.

V. SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

AUTOŘI

- 1) BADE, K. J. *Evropa v pohybu evropské migrace dvou staletí*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 497 s. ISBN 80-7106-559-5.
- 2) BUDILOVÁ, L., HIRT, T. (A KOL.). *Policista v multikulturním prostředí*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2005. 103 s. ISBN 80-903510-1-8.
- 3) CHMELÍK, J. (A KOL.). *Rukověť kriminalistiky*. 1. vydání. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 532 s. ISBN 80-86898-36-9.
- 4) PEŠATOVÁ, I., ŠVINGALOVÁ, D. *Metodika závěrečné práce v kurzu sociální práce*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. 32 s. ISBN 80-7083-686-5.
- 5) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice (My a oni v multikulturní společnosti 21. století)*. 1. vydání. Praha: Portál, 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.
- 6) ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie I. díl*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. 92 s. ISBN 80-7083-613-X.
- 7) ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie II. díl – Psychologie osobnosti*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. 94 s. ISBN 80-7083-614-8.
- 8) ŠVINGALOVÁ, D., PEŠATOVÁ, I. *Metodika práce s odbornými informačními zdroji*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. 19 s. ISBN 80-7083-759-4.
- 9) ŠVINGALOVÁ, D., PEŠATOVÁ, I. *Uvedení do výzkumu a metodika tvorby bakalářské práce*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. 78 s. ISBN 80-7372-046-9.
- 10) VÁCLAVÍK, D. *Etnické a kulturní minority ve střední Evropě I. (Základní problémy, Židé)*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. 120 s. ISBN 80-7083-457-9.

SBORNÍKY, ZÁKONY A INTERNETOVÉ ZDROJE

- 1) DANIŠOVÁ, Z. (ŘSCPP). 2005. *Nelegální migrace na území České republiky – základní trendy v roce 2004*.
http://10.8.72.2/2003/statistiky/cpp2005/migrace04_policie.html
- 2) *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost*. Sborník z mezinárodní konference. 1. vydání. Praha: Filosofia, 2002. 128 s. ISBN 80-7007-162-1.
- 3) Ministerstvo vnitra České republiky. 2003. *Azyl a jeho původ*.
<http://10.2.31.131/azyl/uprchlici.html>
- 4) Ministerstvo vnitra České republiky. 2003. *Azyl a migrace – o přemísťování obyvatel, přistěhovalectví, hledání útočiště a začleňování cizinců v naší zemi*.
<http://10.8.72.2/azyl/azyl.html>
- 5) Ministerstvo vnitra České republiky. 2003. *Azyl a migrace – o přemísťování obyvatel, přistěhovalectví, hledání útočiště a začleňování cizinců v naší zemi*.
<http://10.8.72.2/azyl/migrace.html>
- 6) Ministerstvo vnitra České republiky. 2003. *Azyl a migrace – o přemísťování obyvatel, přistěhovalectví, hledání útočiště a začleňování cizinců v naší zemi*.
<http://10.8.72.2/azyl/spoluprace2.html>
- 7) Ministerstvo vnitra České republiky. 2003. *Statistické údaje k občanům nesousedních států, kteří v roce 2003 figurovali na prvních místech statistiky nelegální migrace přes státní hranice České republiky*.
http://www.let.aa/prvni_nmv/vlada/migrace/Statistick%e9%20%fadaje%20.htm
- 8) Ministerstvo vnitra České republiky. 2005. *Ministerstvo – povinné a další údaje o ústředním orgánu státní správy*.
<http://10.8.72.2/ministerstvo/oamp.html>
- 9) Ministerstvo vnitra České republiky. 2003. *Základní migrační trendy v evropském kontextu*.

http://www.let.aa/prvni_nm/vlada/migrace/Migra%e8n%ed%20tredy%20v%20evropsk%9m%20kontextu.htm

- 10) *Národnostní menšiny a majoritní společnost v České republice a v zemích střední Evropy v 90. letech 20. století.* Sborník z mezinárodní vědecké konference. 1. vydání. Lhota ve Slezsku: MAJ, 1998. 312 s. ISBN 80-86224-04-X.
- 11) *Právní nástroje k ochraně národnostních menšin. Postavení národnostních menšin v České republice a jejich ochrana.* Sborník mezinárodního semináře. 1. vydání. Beroun: Antilopa, 1997. 88 s.
- 12) Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.
- 13) Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.
- 14) Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.
- 15) Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.

VI. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha číslo 1: Průkaz žadatele o udělení azylu (viz text – strana)

Příloha číslo 2: Průkaz povolení k pobytu azylanta (viz text – strana)

Příloha číslo 3: Cestovní doklad pro uprchlíky (viz text – strana)

Příloha číslo 4: Počty udělených azylů v jednotlivých letech 1990 až září 2006 podle státní příslušnosti (viz text – strana)

Příloha číslo 5: Policejní spolupráce

Příloha číslo 6: Terminologický slovník

Příloha číslo 7: Příklady nelegálního převozu běženců

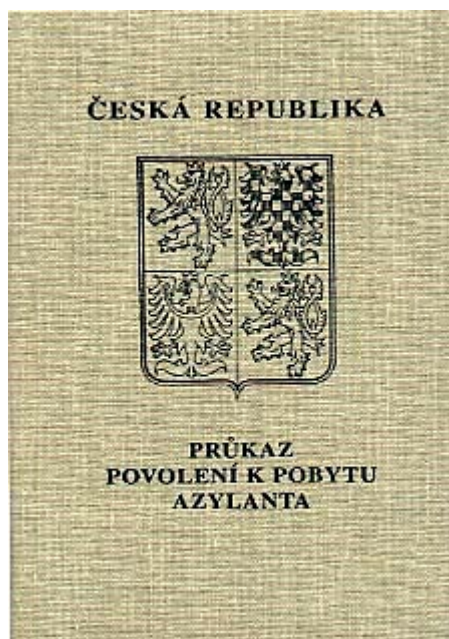
Příloha číslo 1: Průkaz žadatele o udělení azylu

přední strana - 80 % velikosti

model shown in Fig. 2. The model is based on the following assumptions:

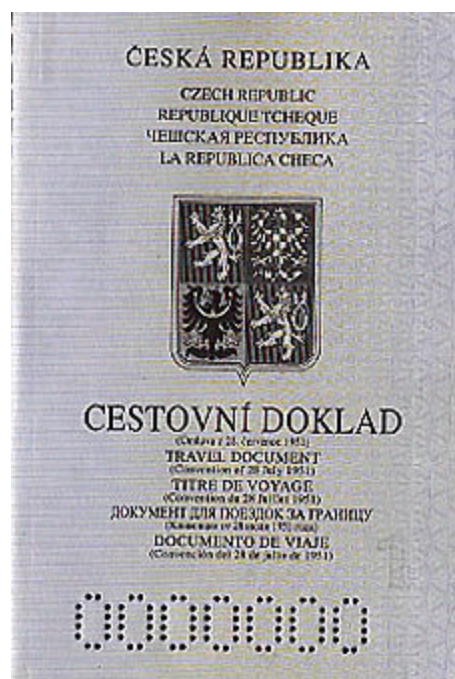
Zdroj: Policie České republiky

Příloha číslo 2: Průkaz povolení k pobytu azylanta

Zdroj: Policie České republiky

Příloha číslo 3: Cestovní doklad pro uprchlíky

Zdroj: Policie České republiky

Příloha číslo 4: Počty udělených azylů v jednotlivých letech 1990 až září 2006 podle státní příslušnosti

státní příslušnost	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	celkem
Afgánistán	0	31	16	27	24	15	23	14	15	20	22	9	17	30	7	5	4	279
Albánie	0	31	5	4	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	46
Alžírsko	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Angola	0	21	7	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32
Arménie	0	0	7	32	36	8	22	4	0	3	16	1	6	26	9	19	7	196
Azerbájdžán	0	4	1	6	1	0	1	3	7	0	6	0	3	0	0	0	4	36
Bělorusko	0	3	2	0	0	0	0	5	7	11	24	25	26	20	29	47	55	254
bez státní příslušnosti	0	0	1	8	0	0	2	6	5	3	3	1	1	0	2	1	16	49
Bosna a Hercegovina	0	0	0	14	0	1	5	16	3	4	1	0	0	1	0	0	3	48
Bulharsko	0	39	15	2	3	0	1	1	0	7	4	0	0	0	0	1	0	73
Burundi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Čad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Čína	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	1	8
Džibutsko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
Etiopie	0	3	4	0	0	0	1	0	0	2	0	0	1	0	0	2	1	14
Gambie	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Ghana	0	1	2	1	3	0	7	3	5	1	0	0	0	0	0	0	0	23
Gruzie	0	0	4	5	3	0	8	1	5	0	0	3	0	8	4	4	0	45
Guinea	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4	1	6
Chorvatsko	0	0	0	1	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Indie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2
Irák	1	16	18	1	2	9	9	9	6	2	7	4	8	7	4	1	1	105
Irán	0	13	0	2	6	1	1	0	0	2	1	10	0	3	3	4	0	46
Jihoafrická republika	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4
Jordánsko	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
Jugoslávie	0	0	0	0	0	0	2	0	0	9	9	9	1	4	1	5	0	40
Jugoslávie (bývalá)	0	12	24	12	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53
Kambodža	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Kazachstán	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	11	10	18	27	72
Kongo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2
Konzská demokratická republika	0	0	0	0	0	0	0	0	9	5	4	4	0	0	0	2	1	25
Kuba	0	16	5	1	2	1	4	2	0	0	1	0	4	5	0	3	0	44
Kypr	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Kyrgyzstán	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	4	4	16
Libanon	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Libérie	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Libye	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Makedonie	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Maroko	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Moldavsko	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6	1	12
Mongolsko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Myanmar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6	0	7
nezjištěna	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	5	1	9
Nigérie	0	10	1	2	1	0	2	6	1	1	1	1	0	0	2	0	0	28
Nikaragua	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Pákistán	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	5	0	2	0	8
Palestina	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Rumunsko	23	325	26	54	11	1	28	5	0	1	0	0	0	0	0	0	0	474
Rusko	0	20	26	12	4	0	2	1	4	1	8	3	28	62	45	69	40	325
Rwanda	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Senegal	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
Sierra Leone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Somálsko	0	0	0	1	0	4	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	7	15
Srbsko a Černá Hora	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Sovětský svaz (bývalý)	5	150	12	3	0	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	175
Srí Lanka	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	1	2	0	1	12
Súdán	0	0	0	1	0	4	0	1	1	0	1	0	0	1	4	1	1	15
Sýrie	0	1	0	2	0	3	1	0	0	0	1	0	4	4	0	0	3	19
Tadžikistán	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	1	0	0	0	0	0	0	5
Togo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2
Tunisko	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Turecko	0	13	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	1	5	0	22
Turkmenistán	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	3	0	9
Ukrajina	0	26	10	7	3	1	5	0	0	1	7	3	2	6	5	9	19	104
Uzbekistán	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	1	17	2	23
Vietnam	0	30	52	34	7	2	10	13	3	2	1	2	1	3	3	1	0	164
Zair (bývalý)	0	6	5	5	0	6	9	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33
CELKEM	30	776	251	250	116	59	162	96	78	79	133	83	103	208	142	251	205	3 022

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

Příloha číslo 5: Policejní spolupráce

1 Interpol

Mezinárodní organizace kriminální policie byla založena ve Vídni v roce 1923 jako mezinárodní komise kriminální policie. Od roku 1956 změnil Interpol název na I.C.P.O.-INTERPOL. Interpol disponuje mezinárodní databází soustřeďující informace k mezinárodně hledaným osobám, odcizeným předmětům atd. V současné době sdružuje 184 zemí světa. Ke své činnosti využívá nejmodernější celosvětové komunikační síť nazývané ICGS – Interpol Communication Global System. Od roku 1996 má organizace Interpol statut stálého pozorovatele OSN.

Česká republika jako nástupce Československé republiky, která byla zakládajícím členem a v 50. letech formálně přerušila členství, obnovila své vztahy k Interpolu v roce 1990 a jako samostatný stát v roce 1993.

Interpol je mezinárodní mezivládní organizací, členství v organizaci je postaveno na principu dobrovolnosti, je plně respektována národní suverenita členských zemí, a to jak z pohledu národních legislativ, tak i společenských zvyklostí a obecně platných právních norem.

2 Europol

Základní koncepce společného evropského policejního orgánu se objevila poprvé v roce 1992 v Maastrichtské smlouvě. V roce 1994 byla založena první společná protidrogová jednotka Europol Drug Unit (EDU). Návrh na Evropský policejní úřad (Europol) byl schválen Radou Evropské unie dne 26. července 1995.

Od počátku roku 1996 bylo připravováno zřízení centrály Europolu, která byla založena v Haagu (Nizozemí). Úmluva o Europolu vstoupila v účinnost v roce 1998, po její ratifikaci všemi členskými zeměmi Evropské unie. V roce 1999 zahájil Europol svoji činnost v plném rozsahu.

Česká republika se stala řádným členem Europolu ke dni 1. září 2004.

3 Sirene

Jednou z hlavních myšlenek procesu sjednocování Evropy bylo vytvořit pro občany členských států společný prostor, kde bude možné realizovat volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Tato idea byla uvedena v život dojednáním tak zvaných Schengenských dohod.

V každé členské zemi Schengenského prostoru je zřízena Národní centrála SIRENE. Národní centrály SIRENE plní úlohu centrálního komunikačního bodu pro zajištění fungování Schengenského informačního systému (společný pátrací systém) a slouží k realizaci rychlé výměny kriminálně relevantních informací mezi bezpečnostními a justičními složkami.

Znaky uvedených organizací

Zdroj: Policie České republiky

Příloha číslo 6: Terminologický slovník

- **Acquis communautaire** – souhrn veškerého platného práva Evropských společenství, které zavazuje všechny členské státy v rámci Evropské unie;
- **azyl** – ochranný pobyt, který stát poskytuje příslušníku jiného státu nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním zpravidla z důvodů politických;
- **azylant** – cizinec, kterému byl udělen azyl;
- **azylové zařízení** – zařízení, která slouží k ubytování žadatelů o azyl či azylantů;
- **bezpečná třetí země** – podle zákona o azylu se bezpečnou třetí zemí rozumí stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území, a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy, aniž by byl vystaven pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu;
- **bezpečná země původu** – podle zákona o azylu se bezpečnou zemí původu rozumí stát, jehož je cizinec státním občanem, v němž státní moc dodržuje lidská práva a je způsobilá zajistit dodržování lidských práv a právních předpisů. Jedná se o stát, který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách a který umožňuje činnost právníkům osobám, které dohlíží nad stavem dodržování lidských práv;
- **cizinec** – osoba bez státního občanství daného státu. Podle cizineckého zákona se cizincem rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky včetně občana Evropské unie;
- **cizinecký zákon** – zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů;
- **dobrovolná repatriace** – dobrovolný návrat cizince do země původu nebo jiného státu;
- **dobrovolný transfer** – v souvislosti s Dublinským systémem se jedná o cestu žadatele o azyl do odpovědného členského státu, kdy tato osoba cestuje samostatně. Je pouze stanoveno místo v odpovědném členském státě, kam se má žadatel dostavit a kdy tak má učinit;
- **dočasná ochrana** – doplňující forma ochrany k institutu azylu. Dočasná ochrana má být poskytována osobám vyžadujícím pomoc mezinárodního společenství, a to

v případě jejich hromadného přílivu na území jednotlivých států, kdy by hrozilo, že stávající azylový systém by byl zahlcen velkým počtem žádostí o azyl;

- **Dublinký systém** – označení používané pro mechanismus, kterým je určován stát odpovědný za posouzení žádosti o azyl podané na území členských států Evropských společenství státním příslušníkem třetího státu;
- **emigrace** – změna místa pobytu směrem z regionu;
- **emigrant** – osoba opouštějící zemi za účelem vystěhování do ciziny;
- **Eurodac** – elektronická databáze otisků prstů využívaná v rámci Dublinkého systému;
- **imigrace** – změna místa pobytu směrem do regionu;
- **imigrant** – osoba přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru;
- **integrace cizinců** – proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Jedná se o komplexní jev, který je přirozeným důsledkem migrace;
- **integrační azylové středisko** – azylové zařízení sloužící k přechodnému ubytování azylantů;
- **migrace** – přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních;
- **monitorovaný transfer** – v souvislosti s Dublinkým systémem se jedná o cestu žadatele o azyl do odpovědného členského státu. Žadatel je doprovázen do místa nastoupení do dopravního prostředku úřední osobou členského státu realizujícího transfer;
- **nezletilé osoby bez doprovodu** – na základě nařízení Evropských společenství se jedná o svobodné osoby mladší 18 let, jež vstupují na území členských států Evropské unie bez doprovodu dospělé osoby, která za ně podle práva nebo podle zvyklostí odpovídá, a to po dobu, po kterou se skutečně nenacházejí v péči takové osoby (tato definice zahrnuje i nezletilé osoby, jež jsou ponechány bez doprovodu po vstupu na území členských států);
- **občanství Evropské unie** – občanem Unie je každý, kdo je občanem členského státu Evropské unie. Občanství Unie však nenahrazuje, nýbrž doplňuje státní příslušnost členského státu;

- **pobytové středisko** – azylové zařízení sloužící k ubytování žadatele o udělení azylu do doby nabytí právní moci rozhodnutí o jeho žádosti o azyl;
- **prohlášení o úmyslu žádat o azyl** – písemný nebo do protokolu učiněný projev vůle cizince, ze kterého je zřejmé, že cizinec hledá v České republice ochranu před pronásledováním. Po tuto dobu nelze ukončit pobyt cizince na území;
- **překážky vycestování** – podle zákona o azylu se jedná o objektivní skutečnosti v zemi původu žadatele o azyl, při jejichž zjištění nelze ukončit jeho pobyt na území;
- **přijímací středisko** – azylové zařízení, ve kterém jsou podávány žádosti o udělení azylu a které slouží k ubytování cizince do doby provedení identifikačních a zdravotních úkonů;
- **rovné příležitosti** – dva klíčové prvky všeobecného principu rovných příležitostí jsou zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti a stejné odměňování mužů a žen za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty;
- **řízení o udělení azylu** – výkon správních činností směřující k posouzení skutečností uvedených v žádosti o udělení azylu v souladu s příslušnými právními normami, je zahájeno podáním žádosti o udělení azylu;
- **schengenské acquis** – rozumí se jím Schengenská dohoda, Schengenská prováděcí úmluva, Protokoly a úmluvy o přistoupení k Schengenské dohodě a Schengenské prováděcí úmluvě s příslušným Závěrečným aktem a prohlášeními a Rozhodnutí a prohlášení Výkonného výboru a akty k provedení úmluvy, které byly vydány orgány, na něž Výkonný výbor přenesl své rozhodovací pravomoci;
- **Schengenský informační systém** – společný informační systém států zapojených do schengenské spolupráce, umožňující orgánům určeným členskými státy přístup k záznamům o osobách a věcech při provádění hraničních kontrol a jiných policejních a celních kontrol ve vnitrozemí a pro účely řízení o udělování víz, vydávání povolení k pobytu a řízení s cizinci;
- **státní příslušník třetí země** – osoba, která není občanem Evropské unie ve smyslu Smlouvy o založení Evropského společenství;
- **subsidiarita / princip subsidiarity** – princip, který má zajistit, aby všechna opatření byla přijímána co nejbližší občanům, tedy na nejnižším stupni správy, který umožňuje jejich realizaci nebo výkon;

- **transfer s eskortou** – v souvislosti s Dublinským systémem se jedná o cestu žadatele o azyl do odpovědného členského státu, kdy je žadatel v doprovodu eskorty předán orgánům odpovědného členského státu;
- **uprchlík** – státní příslušník třetí země, jemuž bylo přiznáno právní postavení uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, a který je oprávněn pobývat na území členského státu (v České republice je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant);
- **vnější hranice** – na základě Schengenských dohod se vnější hranicí rozumí hranice smluvních stran na zemi a na moři, jakož i letiště a námořní přístavy, pokud nejsou vnitřními hranicemi;
- **vnitřně vysídlená osoba** – osoba nacházející se v obdobně nepříznivém postavení v zemi původu jako uprchlík. Tato osoba však na rozdíl od uprchlíka nehledá ochranu v jiném státě, ale zůstává v zemi původu, aniž by překročila státní hranici do sousední země;
- **vnitřní hranice** – na základě Schengenských dohod se vnitřní hranicí rozumí společné pozemní hranice smluvních stran, jakož i jejich letiště pro vnitřní lety a jejich námořní přístavy pro pravidelná trajektová spojení výlučně z přístavů a do přístavů na území smluvních stran, bez přerušení plavby v přístavech mimo toto území;
- **zákon o azylu** – zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
- **zařízení pro zajištění cizinců** – zařízení, do kterého je umístěn cizinec na základě rozhodnutí o zajištění. Policie je oprávněna zajistit cizince z důvodů neoprávněného vstupu na území, za účelem předání cizince podle mezinárodní smlouvy a v určitých případech také na základě zahájení řízení o správním vyhoštění;
- **země původu** – země, jejímž je žadatel o azyl státním příslušníkem. V případě, že jde o osobu bez státní příslušnosti, je to stát jejího posledního trvalého bydliště;
- **zjevně nedůvodná žádost o udělení azylu** – žádost, která naplňuje znaky uvedené v zákoně o azylu (zejména v případě, kdy žadatel uvádí pouze ekonomické důvody, uvádí nesprávné údaje o své totožnosti, přichází z bezpečné země původu nebo ze třetí bezpečné země a jiné);
- **zpětvzetí žádosti o azyl** – úkony, jimiž žadatel o udělení azylu ukončí řízení, které bylo zahájeno podáním jeho žádosti o azyl, v souladu s vnitrostátním právem buď výslovně nebo konkludentně;

- **žadatel o udělení azylu** – podle zákona o azylu se jedná o cizince, který požádal Českou republiku o ochranu formou azylu. Postavení žadatele má od okamžiku podání žádosti o azyl po dobu správního řízení o udělení azylu a po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva;
- **žádost o udělení azylu** – formální akt žádosti o poskytnutí mezinárodní ochrany před pronásledováním;
- **Ženevská úmluva** – úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. 7. 1951 ve znění Newyorského protokolu ze dne 31. 1. 1967.

Zdroj: Encyklopedie DIDEROT; Evropská komise – Glosář; Luboš Tichý a kol. – Evropské právo

Příloha číslo 7: Příklady nelegálního převozu běženců

Zdroj: Policie České republiky